

INFORMASJONSBLAD FOR ELDRE I STAVANGER

Mortepumpen

NR. 3/2024

48. ÅRGANG

Informasjonsblad for eldre i Stavanger

Utgitt av:

Stavanger kommune • Helse og velferd

Redaktør:

Stein Hugo Kjelby
sthugokj@online.no

Redaksjonskomité:

Geir Johansen
geir.johansen@stavanger.kommune.no

Bente Hildeng Næss
bentehildengnaess@gmail.com

Anne-Grethe Thesen Godal
aggodal@gmail.com

Stein Hugo Kjelby • sthugokj@online.no

Redaksjonens adresse:

«Mortepumpen»
Olav Kyrresgt. 23
Innbyggerservice
Postboks 8001, 4068 Stavanger
Rico Enge Renter
rico.enge.renter@stavanger.kommune.no
Tlf. 51 50 72 68
Post til Mortepumpen:
felles.mortepumpen@stavanger.kommune.no

Bladet kommer ut 4 ganger pr. år og sendes fritt til alle over 67 år i Stavanger kommune. Dersom noen ikke ønsker å få Mortepumpen tilsendt må det meldes til redaksjonen.

Neste nummer postlegges 02.12.2024
Stoff må være i redaksjonen 25.10.2024

Forside: Vurderer du å gjøre endringer i boligen din? På side 6 får du noen tips som kan være nyttig i planleggingen.
Foto: Maskot/NTB

Opplag: 16.000 eksemplarer

Layout: Rita Oosterhuis

Trykk: Kai Hansen Trykkeri

Internett:

www.stavanger.kommune.no/mortepumpen

Annonsepriser:

Bakside	kr. 4.500.-
Hel side inni bladet	kr. 2.500.-
Halv side inni bladet	kr. 2.000.-
Mindre	kr. 1.000.-

Gjelder for kommersielle annonsører.

Tidligere utgaver av Mortepumpen blir nå lagret på
<https://issuu.com/search?q=mortepumpen>

PÅ REDAKTØRKRAKKEN:

Viktige, men vanskelige avgjørelser

Et aktuelt tema, så som eldre og bilkjøring, dukker til tider opp i media. Dette er tema som kan oppildne folks meninger og synspunkter. Lovverket der imot inneholder regler for hvordan vår evne til bilkjøring skal vurderes, og aldersgrenser fastsettes. For dem som har kjørt bil i alle år, er et eventuelt tap av førerkort skremmende. Særlig for menn er et tap av førerkort en katastrofe. Det er jo bilen som har gjort at de i voksende alder har kunnet være et «helt» menneske og klare seg selv. Føle frihet! Veldig mange eldre som har mistet førerkortet har derfor dessverre «gått i kjelleren.»

Diskusjonen omkring problemet er ofte hvem som skal avgjøre denne vanskelige avgjørelsen. Sjåføren selv, pårørende eller legen. Her der det veldig mange forhold som spiller inn.

I mai, under den årlige WiseAge dagen, hadde to erfarne leger en dialog nettopp om «Førerkort og frihet.» Hvis temaet pirrer din nysgjerrighet, kan du på side 14 lese om deres erfaring, tanker og synspunkter om eldre og bilkjøring.

Et annet aktuelt tema for mange, ikke bare eldre, men særlig dem, er hørselsproblemer. Allerede fra Jørgen Moes folkeeventyr blir vi møtt med dette kjente problemet «God dag mann økseskaft.» Det kan vekke den humoristiske sansen for oss. Tragisk for dem som ikke oppfatter hva som sies. Det viser seg at flere og flere opplever hørselstap av ulike årsaker, et problem som ikke må undervurderes. Den som opplever hørselstap vil ikke i begynnelsen innrømme realitetene. Kanskje en nederlagsfølelse? Vær grei og ærlig mot deg selv og dine nærmeste. Sjekk hørselen og ta imot den hjelpen du har rett på og anledning til å få. Vår medarbeider Bente Hildeng Næss har på side 40 noen gode råd å gi i den forbindelse.

Har du som leser av Mortepumpen noen tanker eller tema som bladet vårt burde belyse, så er vi takknemlig for innspill. Kanskje har du en opplevelse eller historie som andre kan få gleden av å høre? Kontakt oss!

Fra “Maldeveien” til det katolske Europa

Tekst og foto: Anne-Grethe Thesen Godal

Vi treffer Tone Moen Bourrec i et koselig hus på Vestre Platå. Hun nøler med å la seg intervju. Samtidig er hun opptatt av at vi som eldre må være åpne og snakke sammen, om ikke annet virtuelt som gjennom dette intervjuet. Vi må la vår stemme bli hørt tenker hun, og dermed fikk vi henne i tale.

Oppvekst

Tone vokste opp på «Maldeveien», som mange sa den gangen. De som bodde på den ene siden av Madlaveien, gikk på Solvang og deretter på Kongsgård og på den andre siden gikk de på Våland og deretter på St. Svithun på Storhaug.

På St. Svithun ble hun med i «Laget» (Norges Kristelig Student- og Skoleungdomslag). Det var ikke helt hennes stil, men hun fant noe der som tiltalte henne.

Studietiden

Etter gymnaset dro hun til Oslo og universitetet. Og på Sogn studentby traff hun sin tilkommende, en franskmann som med tiden ble forfatter. Han var på haiketurene til Nordkapp med en venn, men turen stoppet altså brått i Oslo. Da sommeren var over, dro han tilbake til Frankrike.

Tone studerte filologi, med fagene engelsk, fransk og religionsvitenskap. Planen var å fortsette med hovedfag, og hun fikk tatt noen deleksamener, men så er det dette med tilfeldighetenes spill.

Tone Moen Bourrec

En lørdag skulle hun ta toget ned til Hvaler for helgen og kjøpte med seg lørdagsutgaven av Dagbladet. Der fant hun en annonse hvor det sto at Ministerrådet i Brussel søkte oversettere. Tone fikk jobben og dermed slo hun og mannen seg ned i Belgia, dette merkelig landet preget av språkstriden mellom walloner og flamlendere. Hun forteller at hvis hun beveget seg aldri så lite nord for Brussel, ble folk sure da hun snakket fransk til dem, i stedet for flamsk.

Yrkeslivet

Det ble 4 år i Belgia, og to barn. Da Norge ikke kom med i EF i 1972, ble den norske

seksjonen lagt ned. Tone var så heldig å få jobbe i den engelske seksjonen, hvor hun jobbet med en fransk-engelsk ordbok til internt bruk.

Etterpå flyttet de til Frankrike og kjøpte et eldre hus på landet i Gers i Gascogne-distriktet, der Armagnac-brennevinet blir framstilt. Hun jobbet i et års tid som ansatt i en bedrift som eksporterte armagnac. Ytterligere to barn kom til, og hun hadde mer enn nok med å være hjemme med de 4 barna.

Det ble ca 20 år i Frankrike før Tone av familiære årsaker så seg nødt til å flytte tilbake med barna til hjembyen Stavanger, hvor barna kunne gå på fransk skole. Oljebyen hadde tilbud om jobb i ELF, det franske oljeselskapet. Der var Tone ansatt som oversetter fra 1982 til hun «tok pakken» i 2000.

Med sitt flytende fransk var det mye hun kunne begi seg ut på. Hun begynte å undervise på videregående skoler, den lengste perioden på Kongsgård i 20% stilling. Hun elsket den jobben. Samtidig hadde hun sitt eget oversetterbyrå og jobbet også som tolk for kommunen, i retten, osv. Hun guidet for Guidecompagniet samt underviste i norsk for utlendinger i regi av Caritas.

Det religiøse livet

Som student i Oslo ble hun oppmerksom på Katolsk forum, et åpent foredragsforum knyttet til dominikanerordenen. Tenk blant

Skapet i Tones stue fullt av jomfru Maria-figurer.

annet å få lytte til dominikanermunken og forfatteren Halvard Rieber-Mohn!

En dør åpnet seg i møtet med den katolske kirken. Alt hun savnet i den norske lutherske statskirken fant hun her, og stadig nye dører åpnet seg etterhvert. En troende er alltid på vei, troen er ikke statisk, men levende. Tradisjonen i den katolske kirken er et skattkammer som helgener og martyrer alle på sin måte har fylt. Og disse skattene er allemannseie, alle kan forsyne seg og la seg inspirere av dem. For hennes del har helgene spilt en vesentlig rolle. Alle har de lært henne noe, de er hennes åndelige familie. Jomfru Maria er ikke en person som etter å ha født sin sønn, har utspilt sin rolle. Men Guds Mor er og har alltid vært aktiv medhjelper som har vist seg for mennesker til alle tider. Men for protestantene er hun ikke-eksisterende. I nyere tid er de mest kjente stedene hun har vist seg i Lourdes i Frankrike med 3,5 millioner besøkende årlig, Fatima i Portugal med 6 millioner besøkende og nå Medjugorje i Bosnia-Hercegovina hvor åpenbaringene fremdeles fortsetter med 2,2 millioner

Johan Gjøsteins plass. Foto: Stavanger kommune.

besøkende. Tove undres over at alt dette går under radaren i Norge

Tone går daglig til messe i St. Svithun kirke i Kannik og har bosatt seg like i nærheten. Og som den europeeren hun er, har hun sterke bånd til de katolske landene og deres kirker.

Pensjonisttilværelsen.

Med både fransk og norsk statsborgerskap veide Tone fram og tilbake hvor hun skulle slå seg ned som pensjonist. Den svake kronekursen samt risikoen ved å stå utenfor EU ble avgjørende. Så langt er valget barndomsbyen. I Frankrike ville ikke pensjonen strekke så langt i og med dagens pris på euro. Tone har alltid følt at det var et «jernteppe» mellom Norge og Europa, både religiøst, kulturelt og politisk. Hun spør seg om vi fortsatt ønsker å isolere oss slik Storbritannia så mislykket har gjort. Hun er opptatt av hvor risikabelt det er å stå utenfor EU og hva vi mister med å isolere oss.

I de senere årene har hun orientert seg mot Italia og det italienske språket. Hun er aktivt med i Dante Alighieri-foreningen og IKIS (Italiensk kulturforening i Stavanger). Dante har møter på Tante Emmas trivelige hus i Kongsgaten med foredragsholdere fra Italia

og italiensk mat og vin for å avslutte kvelden. Tilreisende foredragsholdere overnatter hos henne. Det europeiske kontinentet kommer nærmere slik, sier hun, her vi sitter hjemme hos henne og drikker kaffe i kopper fra hotell Sacher i Wien.

Tone gleder seg over å bo sentrumsnært på Vestre Platå, kort vei til alt i lille Stavanger. Som oppvokst i Madlaveien under de flotte trærne som en gang var, er hun opptatt av at kommunen må finne balansen mellom sol og skygge. Det nærmeste grøntområdet på Vestre Platå med verneverdige hus rundt er Johan Gjøsteins plass. På bildet her ser vi den åpne plassen som domineres av gangveien. Nå som kommunen endelig har vedtatt at plassen skal oppgraderes til å bli en attraktiv og mangfoldig park for alle aldersgrupper, forventer Tone at kommunens landskapsarkitekt sørger for en frodig beplantning med trær som får vokse og ikke bare små, kjedelige busker. Alle byer trenger små og store grønne lunger, og med den globale oppvarmingen vet vi hvor viktig det er at landskapsarkitektene bruker sin kunnskap om lys og skygge. Først da kan Johan Gjøsteins plass bli en attraktiv park og ikke ligge brakk som nå. Det er det siste Tone ønsker å si i dette intervjuet og forventer å bli hørt.

Har du behov for å oppgradere boligen din for alderdommen?

I denne artikkelserien utforsker vi i kommunens boligrådgivingsgruppe hva det betyr å planlegge for egen boligsituasjon i alderdommen. Vi har tidligere gått igjennom spørsmålene du bør stille deg selv når du vurderer din nåværende bolig, og om den imøtekommer dine behov og ønsker for det livet du ønsker å leve i årene som kommer.

Tekst: Stian F. Alvestad, Stavanger kommune. Foto: Maskot / NTB

Om du kommer frem til at det er behov for å gjøre endringer har du, som nevnt tidligere, to muligheter: du kan skaffe en annen bolig, eller du kan gjøre endringer i din eksisterende bolig. I forrige artikkel (MP 2/24) undersøkte vi hva du bør tenke på dersom du kommer frem til at å kjøpe en ny og bedre egnet bolig er det riktige for deg. I denne artikkelen skal vi

gå nærmere inn på det andre alternativet; å gjøre endringer i boligen du bor i nå.

Det er lurt å starte planleggingen tidlig. Jo tidligere du begynner å tenke på hvilke endringer du ønsker og behøver å gjøre i boligen, desto enklere blir det å gjennomføre dem. Mange opplever å ha mer overskudd, kapasitet og bedre funksjonsnivå tidlig i

alderdommen, sammenliknet med senere. Reduksjon i kapasitet og funksjon kan også komme brått på, noe som kan gjøre det mer krevende å gjennomføre tiltak i boligen på et senere tidspunkt. Ved å starte planleggingen tidlig har du også mer kontroll over planlegging og gjennomføring, fremfor at dette blir overlatt til familie og pårørende. Å starte tidlig gjør det i tillegg lettere å kunne planlegge økonomien over tid og sette av nok penger til å gjennomføre gode grep i boligen. Det er mange som planlegger små og store oppussingsprosjekter av boligen sin. Som regel er disse prosjektene knyttet til vedlikehold og er estetisk begrunnet. I denne prosessen kan det være lurt å også tenke litt på hvilke funksjonelle behov boligen skal kunne dekke i årene som kommer, og la disse vurderingene bli en del av den planlagte oppgraderingen.

Hvilke vurderinger bør jeg gjøre når jeg skal tilpasse min bolig?

Når du har bestemt deg for å gjøre endringer i boligen din er det flere faktorer du bør tenke på. Du bør ta utgangspunkt i hva som kan være nyttig for deg nå og i fremtiden, samt hva som er mulig å gjøre i din bolig. Ulike boliger har ulike muligheter og begrensninger. Noen boliger vil være enklere å tilrettelegge enn andre.

Det første du bør vurdere er om det er mulig å få alle funksjoner på et plan. Dersom det er mulig, kan det gjøre hverdagen enklere både i dag og i fremtiden. Er det plass til å lage et soverom og/eller bad i hovedetasjen? Dersom du har trappetrinn opp til inngangsdøren, kan det i noen tilfeller være mulig å gjøre endringer i terrenget slik at du får et terskelfritt inngangsparti. Alternativt kan trappen i inngangspartiet gjøres mer funksjonell ved å ha godt rekkverk på begge sider og god belysning.

Med små enkle grep kan du bli mer selvhjulpen i alderdommen

Det er viktig å understreke at det ikke alltid

er nødvendig eller mulig å gjennomføre store tilpasninger av boligen sin. Da er det godt å vite at selv små grep kan ha stor betydning. Eksempelvis kan dette være:

- Å fjerne terskler og få bredere dører (minst 90 cm.)
- Undersøke mulighetene for en romsligere dusjløsning
- Håndtak på veggen og krakk ved dusjen
- Skap ved siden av vasken fremfor under vasken
- Ha vaskemaskin/tørketrommel på bad i stedet for kjeller
- Ha fryseboks på kjøkkenet fremfor i kjeller
- Ha skuffer i stedet for skap der det er mulig

Hvilken hjelp finnes?

Noen ganger kan det være vanskelig å se mulighetene for å gjøre endringer i egen bolig og da kan råd og veiledning fra ergoterapeut i kommunen være til nytte. Ergoterapeuten kan sammen med deg se på hvilke endringer som kan være aktuelle for å gjøre din bolig mer tilgjengelig for deg og din situasjon. For å komme i kontakt med ergoterapeut må du henvende deg til ditt helse- og velferdskontor for å bli henvist til kommunens ergoterapitjeneste.

Dersom du på grunn av egen økonomi har problemer med å finansiere nødvendige tilpasninger, kan du søke om startlån eller tilskudd til tilpasning. Med nødvendige tilpasninger menes det at du på grunn av alder eller funksjonsnedsettelse behøver å gjøre tilpasninger for at du skal kunne leve og bo selvstendig i hjemmet ditt. Boligkontoret vil vurdere søknaden din og se på om du har andre muligheter til å finansiere tilpasningen. Ved søknad om finansiering må tilpasningene være planlagt etter råd og veiledning av ergoterapeut. En uttalelse fra ergoterapeuten skal legges ved søknad om startlån eller tilskudd til tilpasning.

Foreningen Stavangeren i Chicago

24. august 2024 var det hundre år siden foreningen Stavangeren ble stiftet i Chicago. Medlemmene var innvandrere fra Stavanger og omegn, - «høyst tre mil fra byen», som hadde slått seg ned i Illinois. Allerede året etter, i 1925, da Stavanger feiret sine 800 år, sendte medlemmene i Stavangeren 1300 kroner til hjelp for fattige i Stavanger. Da arbeidsløshet også ble et problem i Chicago ble det bevilget hjelp til egne medlemmer.

Tekst: Gunnar M. Roalkvam

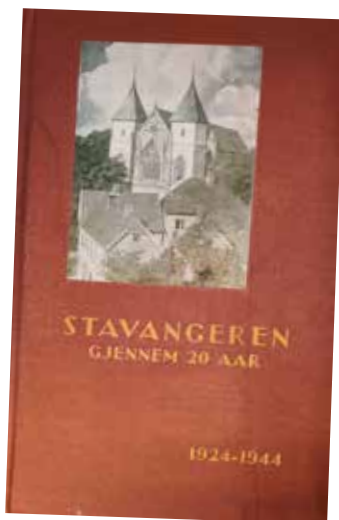
Foreningen hadde eget håndskrevet medlemsblad. Først het det «Skravlaa», deretter «Radlaa», men det varige navnet ble fra 1940; «Mortepompaa». Her ble det i årenes løp skrevet ned en rekke minnehistorier fra medlemmenes oppvekst i Stavanger. Også minner og morsomme historier fra besøk i hjembyen eller opplevelser fra sjølivet ble beskrevet i «Mortepompaa».

Hvert år skrev medlemmer sanger til foreningens fester. De er fulle av romantiske beskrivelser av hjemtraktene, men også av humoristiske innslag av interne forhold i foreningen. Etter et par mislykkede forsøk greide Stavangeren å etablere en egen dameforening i 1934. Damene fikk ansvaret for Stavangerens mange komlefester og for å skaffe penger.

«Er Stavangeren kjendt for sin velgjørenhed, saa gaar dameforeningen den en høi gang. Damerne har i dette korte

tidsrum overrakt hovedforeningen mer end 2000 dollars og over 500 dollars til andre veldædige øiemed. I 1942 gav den til sjømandshjemmet «Eidsvold» 200 dollars som blev brugt til at møblere et værelse til hygge for norske sjøfolk.»

Særlig under den andre verdenskrig bidro Stavangeren med økonomiske bidrag både til Norgeshjelpen og til trengende i USA.

Stavangeren hadde også et eget sangkor og en dramatisk klubb som satte opp flere teaterstykker, blant andre Torvald Tus «Kjærlighed paa Lygte-land» og Leiv Isaksens «Maktaa paa Straen». Til 20 års jubileet i 1944 ble det gitt ut en egen bok hvor disse opplysningene er hentet fra. Hvor lenge Stavangeren i Chicago eksisterte, kjenner jeg ikke til. Kanskje noen av leserne vet mere?

Forskudd på arv

Av BDO Advokater AS ved advokat Ine M Bekkeheien og advokatfullmektig Abigael Balfour

Ved stadig økende boligpriser og levekostnader vender mange unge voksne seg til foreldrene sine for å få økonomisk hjelp. Det finnes flere måter å hjelpe barna sine økonomisk på, men å gi barna hele eller deler av arv på forskudd er et godt alternativ å vurdere. Utdelinger av forskudd på arv kan likevel ende i misforståelser og konflikt mellom arvingene, og vi anbefaler derfor at slike utdelinger forberedes godt.

I denne artikkelen kan du lese mer om hva forskudd på arv er, og hvilke regler som gjelder for slike utdelinger.

Hva er forskudd på arv?

Normalt vil arven din deles ut til arvingene dine etter din bortgang. Dette betegnes ofte som et arveoppgjør, og innebærer at alle dine verdier og all gjeld fordeles mellom

arvingene og eventuelt gjenlevende ektefelle etter din død.

Det er imidlertid også mulig å dele ut en del av arven mens du lever. Eksempelvis kan foreldre ønske å hjelpe barn i en etableringsfase, eller de ønsker at barnebarn skal kunne motta deler av arven i stedet for at arven tilfaller barna som er godt etablerte. Å overføre en del av det som vil være fremtidig arv til en arving betegnes som forskudd på arv. Penger eller andre verdier som du gir en av arvingene dine i dag, kan på visse vilkår trekkes fra arveoppgjøret etter din bortgang. Alle typer gaver kan gis som forskudd på arv, slik som pengebeløp, fast eiendom, aksjer og fondsandeler. Det er ikke fastsatt en beløpsgrense for hvor mye du kan gi som forskudd på arv, så det er helt opp til deg hva og hvor mye du ønsker å gi i gave. Etter

at arveavgiften ble fjernet i Norge i 2014, er ikke forskudd på arv arveavgiftspliktig. Mottakere av forskudd på arv kan imidlertid bli ilagt formuesskatt som følge av økt formue, og da kan det være lurt å sjekke om de har inntekter som dekker formuesskatten.

Hva er forskjellen på forskudd på arv og ordinære gaver?

Forskudd på arv er å betrakte som en gave til mottakeren, men det er likevel en forskjell mellom forskudd på arv og en ordinær gave, og det er om gaven skal få betydning for den totale arven som den enkelte arving mottar etter deg. Om et forskudd på arv eller en gave ytt mens man lever skal hensyntas ved det fremtidige arveoppgjøret, er et valg du som gavegiver har, og det er flere argumenter for og mot når en skal velge det ene eller det andre. En rettferdighetstankegang tilsier at alle arvinger skal motta like stor arv, men ulike forhold innad i familien eller den enkelte arvings livssituasjon, kan tilsi en ulik fordeling.

For eksempel kan Klara Ås, mor til to døtre, gi en million kroner til sin eldste datter for å hjelpe henne inn på boligmarkedet. Hun bestemmer at dette bidraget skal være forskudd på arv. Klaras yngre datter ønsket derimot ikke økonomisk hjelp fra sin mor da hun kjøpte en leilighet. Etter Klaras død vil en million kroner trekkes fra den eldste datterens arv, og den yngre datteren vil få mer når arven fordeles. Dersom Klara gir en million kroner til sin eldste datter som en ordinær gave, vil ikke den yngre datteren kompenseres når arven fordeles.

Hvordan gir jeg mine barn forskudd på arv?

For å gi arvingen din forskudd på arv, som skal hensyntas ved et fremtidig arveoppgjør, må den som mottar gaven få informasjon om dette senest når gaven mottas. Du må altså informere arvingen din om at en betingelse

for å motta gaven er at hun/ han får mindre i arv i det senere arveoppgjøret. Arvingen din kan da velge om hun/ han ønsker å motta gaven på denne betingelsen, eller ikke.

Tidligere var arvereglene slik at foreldre kunne velge at tidligere utdelte gaver skulle avkortes i arven til barna etter at gaven ble gitt. Slik er det ikke etter den nye arveloven som trådte i kraft i januar 2021. Ifølge de nye reglene er det slik at dersom en gave skal trekkes fra i det fremtidige arveoppgjøret, må den som mottar gaven få informasjon om dette senest når gaven blir gitt. De som hadde gitt gaver før den nye arveloven trådte i kraft, og som ønsket at gaven var ment som forskudd på arv, måtte informere gavemottakerne om at gaven var tiltenkt som forskudd på arv før 1. januar 2021. Dersom du ikke har informert gavemottaker enda, kreves det at arvingen samtykker til at den allerede gitte gaven skal begrense størrelsen på arven ved et fremtidig arveoppgjør.

Hva er fordelene ved å opprette et gavebrev?

Å gi forskudd på arv kan være til glede for både giver og mottaker av gaven. Imidlertid bør du passe på at det gjøres ordentlig, slik at du unngår misforståelser og konflikter i fremtiden. Vi anbefaler at du oppretter et skriftlig gavebrev dersom du ønsker å gi en arving forskudd på arv. Et gavebrev gir bedre oversikt, mindre usikkerhet, færre misforståelser og lavere risiko for konflikt mellom arvingene ved et senere arveoppgjør. I gavebrevet bør det stå noe om størrelsen på forskuddet og hvilke eventuelle forpliktelser som følger med, herunder om gaven skal være særøie for gavemottaker, om gaven skal forvaltes av Statsforvalter eller foreldre dersom gavemottaker er umyndig, og om giver eller andre skal ha forkjøpsrett til gaven. I tillegg bør gavebrevet signeres av både giver og mottaker, og eventuelt de øvrige arvingene hvis det er ønskelig med

full åpenhet om utdelingen. Arv kan være et følsomt tema, men ved klar dokumentasjon og åpenhet rundt hva som blir fordelt til hvem, kan det redusere eller avverge konflikter på et senere tidspunkt og sikre at arveoppgjøret ditt blir gjennomført i tråd med ønskene dine. Dersom man ønsker at gaven skal tas hensyn til ved et senere arveoppgjør, kan det være lurt å skrive hvilken verdi som skal legges til grunn ved det senere arveoppgjøret. På grunn av inflasjonen er én krone i dag ikke like mye verdt som én krone 10 år frem i tid. Vi anbefaler derfor at verdien av gaven som gis skal reguleres etter konsumprisindeksen, boligvekst eller lignende i gavebrevet. En slik løsning vil sikre en rettferdig likebehandling av alle arvingene ved et fremtidig arveoppgjør. Dersom denne løsningen er aktuell for deg, må du bestemme dette før eller samtidig med at gaven gis. Arvelovens system innebærer at dersom du ikke har bestemt noe rundt verdien av gaven, følger man lovens utgangspunkt om at gavens verdi settes til verdien da gaven ble gitt.

For eksempel, dersom Peder Ås har gitt sin sønn 10.000 kroner i forskudd på arv i 1990, vil dette tilsvare en avkortning av hans sønn sin arv på omtrent 17.500 kroner i 2024. Dersom du har bestemt at verdien av forskuddet på arv reguleres av konsumprisindeksen, skal det da trekkes 17.500 kroner fra sønnen sin arv i 2024. Motsatt, dersom Peder Ås ikke bestemte noe rundt gavens verdi, trekkes det bare 10.000 kroner fra hans sønn sin arv.

I gavebrevet kan du, som nevnt ovenfor, sette andre betingelser for å motta forskuddet på arv. Du kan for eksempel bestemme at forskuddet skal være mottakerens særeie. Det vil gi deg en større trygghet på at forskuddet på arv blir i familien i tilfelle skilsmisse. Særeie vil si at forskuddet på arv ikke skal likedeles mellom ektefeller ved et samlivsbrudd. Det er mange som ikke tenker over at gaver og forskudd på arv kan gå ut av familien ved et samlivsbrudd. Dersom du

planlegger å gi familiehytta som forskudd på arv, og ønsker at denne skal beholdes av barnet ditt, bør du i gavebrevet bestemme at hytta skal være barnets særeie. Du kan også bestemme at forskuddet på arv skal være særeie, men at mottaker senere kan endre dette ved ektepakt med ektefellen sin.

Ved fast eiendom som forskudd på arv kan du også sette betingelser om bruksrett eller forkjøpsrett. En bruksrett vil gi deg rett til å bo i boligen til du dør eller gi deg rett til å bruke familiehytta på bestemte tidspunkt gjennom året. En betingelse om forkjøpsrett kan være aktuelt dersom du ikke ønsker at din bolig eller hytte skal selges på det åpne marked. I et slikt tilfelle kan forkjøpsretten gi de øvrige familiemedlemmene mulighet til å løse ut din arving dersom hun/ han ikke lenger ønsker å eie eiendommen.

Hvilke begrensninger gjelder for retten til å gi gaver og forskudd på arv?

Arveloven setter noen begrensninger i retten til å gi gaver og forskudd på arv for dem som sitter i uskiftet bo. Uskiftet bo betyr at gjenlevende ektefelle eller samboer overtar den førstavedes formue, slik at arveoppgjøret utsettes, normalt til gjenlevende sin død. Dersom du sitter i uskiftet bo, kan du gi vanlige gaver, men du kan ikke gi gaver som har en slik verdi at den står i misforhold til formuen i uskifteboet ikke uten samtykke fra arvingene. Og når det gjelder utdelinger fra arven etter førstavede, kan du bare dele ut forskudd på arv dersom alle arvingene mottar like mye, eller dersom de øvrige arvingene samtykker til utdelingen. Utdelinger som bryter med arvelovens uskifteregler, kan man måtte levere tilbake til uskifteboet, og det er dermed viktig å ha et bevisst forhold til dette i forbindelse med utdelinger i form av forskudd på arv og gaver.

Tone Hafnor, Ingelin Birkeland Rage og Elin Halvorsen vil hjelpe til å løse dine digitale utfordringer.

Nå kan du forhåndsbestille veiledningstid på datahjelp

Stavanger kommunes datahjelp i bydelene er et gratis, ukentlig tilbud i bydelshus, bibliotek og på frivilligsentraler. Kom innom i åpningstidene og få hjelp med «hverdagsbruk» av mobil, nettbrett eller datamaskin.

Nytt i høst er at du også kan forhåndsbestille tid med en veileder.

Tekst: Tone Hafnor, Stavanger kommune Foto: Solfrid Sande, Stavanger kommune

Bookingløsningen

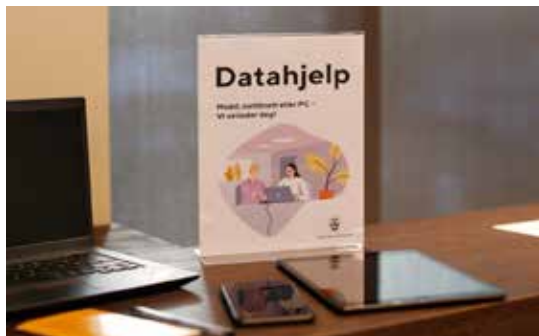
Du kan forhåndsbestille inntil 30 minutter en-til-en veiledning i tilbudets åpningstid. Veiledningen er gratis, og du tar med det utstyret du har behov for hjelp med. Du kan bestille tid via nettsidene (stavanger.kommune.no/datahjelp) eller ringe kommunens innbyggjerservice: Tlf.: 51 50 70 90

Du kan fortsatt komme innom datahjelp

i åpningstidene uten avtale. Skulle det oppstå litt ventetid har vi kaffen klar, og veilederne sørger for at alle får hjelp.

Ofte stille spørsmål

Ettersom alt i hverdagen vår er blitt digitalisert handler henvendelsene på datahjelp om alt mulig. Eksempler kan være Coop-medlemskortet på app, bruk av kart på

mobilen eller feilmeldinger som dukker opp og forstyrrer. Veilederne svarer på mange spørsmål om bruk av epost, sende vedlegg og organisering av bilder. Ikke sjelden er det en «dings» som har hengt seg opp. Ofte løser problemene seg ved å starte enheten på nytt.

Her kan vi minne om at veilederne aldri skal vite deltakernes passord og koder, men de har lært seg å spørre om deltakerne husker dette før omstart, for å unngå nye problemer med glemte passord.

Veilederne er klare

Det er mange som lurer på mye i den digitale hverdagen og det finnes hyggelige veiledere klare til å hjelpe, hver uke, med store og små digitale utfordringer. Velkommen på datahjelp!

QR-kode

Du kan få hjelp med QR-koder også! Denne koden går til nettsidene for datahjelp-tilbudet:

TID OG STED FOR

Datahjelp høsten 2024

Forhåndsbestilling av tid: Bestilling kan gjøres via nettsidene: stavanger.kommune.no/datahjelp eller ring innbyggjerservice: 51 50 70 90

Finnøy bibliotek

Fredager kl. 10–12

Bekkefaret bydelshus

Tirsdager kl 14-16

Gausel bydelshus

Onsdager kl 11-13 i kafeen.

Hundvåg bydelshus (Øyahuset)

Mandager kl 11:30–14 i kafeen.

Madla bibliotek (Amfi Madla)

Datahjelp 2 ganger i uken:

- Tirsdager kl 12–14

- Onsdager kl 17–19

Rennesøy bibliotek

Mandager kl 11.30–13

Storhaug Frivilligsentral

Tirsdager kl. 16–18 i Kvitsøygata 3.

Sentrum

På Sølvberget bibliotek kan du få hjelp til kortere henvendelser i skranken i 1. etasje, hver mandag til torsdag kl. 17–19 (Her kan du ikke forhåndsbestille tid)

I kommunens innbyggjerservice, Olav Kyrres gate 23, kan du forhåndsbestille tid for datahjelp på torsdager mellom kl 09.30–11.30. (Her er det ikke drop-in)

Tante Emmas hus for seniorer

Det er også dataklubb og dataveiledning flere ganger i uken i regi av Seniornett. Dette er et eget opplegg, med egen påmelding: Ta kontakt på telefon 48 50 25 60 eller epost: seniornett.tanteemma@gmail.com

Eldre og førerkort

Mortepumpen har skjont at om vi skal følge med på hva som skjer innen aldersforskning, bør vi stille opp på den årlige WiseAge-dagen.

Tekst: Anne-Grethe Thesen Godal Foto: Justyna Stachon, Impress

SESAM, Regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling, står bak den årlige konferansen i mai, og den legges opp i samarbeid med PsykOpp og Statsforvalteren i Rogaland. Alle interesserte kan melde seg på konferansen, og arrangementet er gratis.

Temaene var mange på årets konferanse, men det blir for omfattende å skrive om alt. Hovedoverskriften var «Livet er aldring». Vi vet det jo, forfallet begynner allerede i 20-årsalderen. Men hvem bryr seg nå om det?

Stor optimisme er å spore blant forskerne. Det finnes mange muligheter for en god alderdom, og med dagens levealder i Norges kan vi statistisk se fram til 20-30 år som pensjonister. Det gjelder likevel, ung som gammel, å følge med på hva som finnes av kunnskap når det gjelder forebygging av «skrøpeligheit».

Denne gangen har vi valgt å skrive om eldre og førerkort. Samtalen mellom Hjelmelandslegen (fastlegen/kommunelegen med doktorgrad i det å snakke med pasienten) John Nessa og tidl. fylkeslege i Rogaland, assisterende helsedirektør og nå seniorrådgiver v/SUS Geir Sverre Braut hadde et spennende perspektiv. To kloke leger med høyst variert arbeidserfaring hadde alle forutsetninger for å snakke om «Førerkort og frihet» som endel av konferanseprogrammet.

Fornyng av førerkort

De fleste pensjonister er klar over at dersom en har førerkort, melder Statens vegvesen seg på banen og minner om at når du nærmer deg 80 år, må førerkortet fornyes. Vegvesenet skriver:

Du må levere gyldig helseattest og eventuelt synstest før du kan fornye førerkortet. Du får attesten fra en lege, offentlig godkjent optiker eller øyenlege. Send eller levér til nærmeste trafikkstasjon i Statens vegvesen.

Alternativet er å levere inn eller makulere førerkortet, og dermed ikke kjøre bil.

Samtalen mellom de to legene

Mange års yrkeserfaring har gjort at de to legene setter spørsmålstejn ved dagens ordning. Ordningen innebærer at det er legen som skal vurdere den enkeltes kjøreferdighet etter fylte 80 år. Ingen lege ønsker å umyndiggjøre et menneske på et svakt grunnlag. Oppgaven som legene har ifølge veilederen fra helsemyndighetene, er nærmest umulig. Mange dilemma dukker opp, særlig fordi fastlegene vet hvor viktig sertifikatet er for den enkelte for å kunne klare seg selv. Og selve testen kan være ydmykende og tilnærmet uetisk. Men vel så viktig er at de testene som skal gjennomføres ikke er særlig gode når det gjelder kognitiv funksjon og reaksjonsevne. Dette forsterkes av at de som skal undersøkes, gjerne er litt stresset i situasjonen.

John Nessa og Geir Sverre Braut

Begge legene kjenner godt til statistikken som viser at høy alder er en risikofaktor i trafikken. De unge som hadde foruroligende ulykkestall å vise til på 1970-tallet, har bedret seg betraktelig. Mest på grunn av en langt strengere kjøreopplæring, og kravet om å kjøre prikkfritt i 2 år etter at en har tatt sertifikat.

Nå er det de eldre som kjører med høyest risiko, både risiko for seg selv og andre. Og ingen lege ønsker å være delansvarlig når liv går tapt. Men begge legene var skjønt enige om at en helseattest er lite egnet, når det gjelder å ha førerkort eller ikke.

Rådene fra de to legene var at Statens vegvesen må gi oss pensjonister muligheten til å være proaktive. Statens vegvesen tilbyr allerede i dag kurs for eldre <https://www.vegvesen.no/forerkort/ta-forerkort/kurs/>. Disse kursene bør gjøres bedre kjent, legges om og gjøres obligatoriske. Innholdet bør

være slik at vi selv finner ut om vi kan trafikkreglene og om vi mestrer bilen vår i trafikken. Først da vil vi kunne forstå om vi fortsatt kan kjøre bil eller ikke. Med andre ord får vi beholde vår råderett, tenke selv og ta ansvar. Både Nessa og Braut gav uttrykk for at de aller fleste eldre er i stand til å vurdere om de fortsatt er i stand til å kjøre forsvarlig.

Mange vil likevel umiddelbart tenke at det finnes eldre som ikke har forutsetninger for å kunne delta på et slikt tilrettelagt obligatorisk kurs. Løsningen er nok da at vedkommende, gjerne i samråd med pårørende, leverer eller makulerer sertifikatet. Unntaksvis bør det da være domstolene (juristene) som må ta en avgjørelse, og ikke legene. Som en konklusjon var Geir Sverre Braut og John Nessa enige om at krav om helseattest bør falle bort. Kravet bør erstattes med et obligatorisk kurs for de over 80 år. En forutsetning er da at det vedtas endringer i vegtrafikkloven og førerkortforskriftene, slo de fast.

Jarle, Billy og Alf på nye

Ombo 3

Tekst: Henrik Paaske

Akt 3

Itte di hadde hengt av seg jakkane og tatt av seg skonå i bislage, gjekk Jarle, Billy og Alf inn i ståvå.

Der åbenbarte det seg et ferdi dekt langbord på kvide dug med komler, salt lammakjød, vossakorv, kålrabistappe og hjemmalagde flatbrød. Ved kver kuvert sto de ei store flaska med heimebrygga øl, og midt på bordet ei halle flaska Gammel Oppland. Lyså fra ein ravfarga lysekrona i alabast samene med de fira syll lysastagane ga ein nesten trolske belysning i rommet. I sofaen oppdagde di et kvinnfolk som holdt ein onge.

«Hils på storesysterå mi, Françoise.» - «Hu har hjolpe oss siden eg fydde Carlos og Shirley her i høst.»

«E hu franske?» spurte Jarle.

«Nei,» svarte Malala. - «Hu og e fra Madagaskar sånn så meg.» - «Madagaskar va tidligare ein franske koloni, vett dåkker.» - «Derfor døypte någen ongene sine me fransk navn.»

«Nå blei eg øvegidde,» sa Billy.

«Onkel Kåre fortalde meg her i fjor at onkel Tobias så e misjoner på Madagaskar, inviterte

deg ner te'an itte at hu Gunhild og badne hu bar døde i barsel i forfjor. Han meinte du hadde gått av å komma deg litt vekk for ei stond, sa onkel Kåre. Og både Cliff og Tommy, sønnene dåkkers, e jo store og har jo flytta hjemantifrå.» - «Så eg fekk me meg at du reiste ner te onkel Tobias.» - «Eg hørte og rykter om at du hadde gifta deg på nytt, men ikkje at du hadde fonne deg nye kjering på Madagaskar.» - «Heller ikkje at dåkker fekk tvillingar her i høst.» - «E de løye at eg e øvegidde?» -

«Gratla!»

«Ja, de e mōje du ikkje har fått me deg den siste tiå,» sa Kjell Ivar.

«Men sånn e de.» - «Eg kom te onkel Tobias i Antanarivo på Madagaskar, og va ganske knekte, så du kan forstå.» - «Men allerede fyste syndagen trefte eg Malala på kjerkekaffien, og blei bergtogen der og då.»

«To uger itte på fridde eg,» - «Hu sa ja!» - «Ikkje bare sa hu ja, men hu sa og ja te å reisa me meg te Norge og bo samene med meg på gården her på Ombo!»

«Snakka meg om heldigris,» sa Affen.

«Ja, og i høst blei Carlos og Shirley fydde.»

«Sånn e de,» sa Kjell Ivar. - «Eg blei slådde i bakken då Gunhild og badne døde. Men takka vera onkel Tobias og Malala, har live mitt

eventyr

ikkje stoppt opp.» - «De har gått viare.»

Malala lyfta ongen opp frå storesysterå si, tog begge ongene me seg inn på kammerset, for å leggja di for nåttå.»

«Fantastisk!» sa Billy.

«Men d' e någon løgne navn dåkker har gitt ongene dåkkers, syns nå eg.» sa Billy.

«De e oppkalde itte stjerner,» sa Kjell Ivar

- «Carlos e oppkalde itte Carlos Santana i Santana. De spelte på rockefestivalen på Woodstockka i 72. Og Shirley itte Shirley Bassey, - hu så synge Goldfinger i James Bond filmen med sama tittel.» - «Så d' e ikkje tilfeldige navn di har fått,» slo han fast.

«Og Tommy og Cliff e jo og oppkalte itte stjerner!» - «Vett dåkker kem?»

«Tommy Steele og Cliff Richard,» svarte Jarle.

«Stemme det,» sa Kjell Ivar.

«Då passe d' jo å synga Congratulations,» sa Billien.

Malala kom ud igjen fra kammerset der det nå va blitt heilt stilt.

«Ver så god å sett dokker.»

Storesysterå va i jafall ikkje mindre omfangsrige enn Malala, så både Kjell Ivar og Jarle måtte hjelpa na opp av sofaen. Hu

satte seg tungt nerpå to jerstolar så knakte i sammenføyningane onna vektå av den svere damå, men di håldt. Der satt hu ve den eine bordenden. Malala satte seg ve den andre. Med di digre, nagne armane sine matronte systrane ved kver si ende av borde, omkransa av fira svoltne mannfolk som va klare te å eda lenge og vell.

Malala la maden på tallerknane. Karane spratt ølkapslane og hellte det gyllenbruna ølet i halliterglassene rundt borde mens Kjell Ivar skjenkte dram i di småe glassene.

Så stemte han i med viså:

«Ta glasse ditt litla,

og kjenn kor godt det kitla,

La, la, la, la, la, la, laa, laaa

La, la, la, la, la, la, laa, laaa

De e så løyte me de, kvesse vede

La, la, la, la, la, laa, laaa.

Når drammen går i måll!»

Når drammen går i måll!»

«Skååll!» - «Og velkommen te bords!»

«Skåll!»

Så senkte madroen seg, for adle va både svoltne og tyste itte ein lange dag.

Itte di hadde åde lenge og vell, begynte de å drøsa.

«Kossen e du blitt så goe te å snakka norsk?» spurte Billy Malala. «Både eg og storesyterå mi lerte å snakka norsk på misjonsstasjonar på Madagaskar fra me begynte i fysste klasse.»

«Eg e imponerte,» sa Billy.

«Men, a propos drammen så går i mål,» seie Affen. - «Koss går de med Ombo United for tiå? Eg hørre dokker har fått nye keeper.»

«Ja, ein skikkelie stålkeeper,» svare Kjell Ivar. «Han stenge bure i kver einaste kamp.» - «Så i høst rykte me opp i 6tte divisjon, takka vera han.»

«Han e liga goe så Johannes Eriksen i Viking den gangen Viking vant serien år itte år.»

«Du meine Erik Johannesen,» seie Jarle.

«Nei,» - «Johannes Eriksen.»

«D` har aldri våre ein keeper i Viking så hette Johannes Eriksen,» seie Affen. - «Du blanne samem navnet hans me Johannes Vold - tanksenteren på Viking den gangen.»

«Tull og vas,» seie Kjell Ivar. «Han hette Johannes Eriksen.» - «Ring opp te han og spørr om ikkje han va keeper på Viking på 70-talet.» - «Kattalågen ligge bortme telefonen.» - «Kom igjen, bare ring, så ska du få se at eg har rett.»

Affen, Jarle og Billien va blitt såpass trekte at Affen henta telefonkattalågen, og begynte å bla. Han fant 5 Johannes Eriksen bare i Rogaland. De delte på ringingå, og ringte opp adle samem. Adle nekta for at de hadde våre keeper i Viking, og at me blande samem navnet dis med navnet te Erik Johannesen. Ein av di spelte ikkje foball ein gang.

«Men han kan jo ha flytta,» seie Kjell Ivar. - «Han trenge ikkje bo i Rogaland lenger.» - «Han kan jo bo i Tokio for de me vett.»

«Vil du me ska ringa opplysningå i Tokio og nå, - for å hørre om der e ein Johannes

Eriksen så bor i Tokio? De e jo ikkje sikkert han har telefon ein gang!»

«Nei, eg seie ikkje at han bor i Tokio.» - «Eg seie bare at han kan ha flytta fra Rogaland.»

«Hørr nå,» seie Billy. «Der e bare ein ting å gjørr.» - «Ring Erik Johannesen, og spørr om ikkje han va keeper på Viking på 70-talet.» - «Der e sikkert flerne så hette det sama i Rogaland, men det sista eg hørte va at han bor ein plass på Strandalandet.» - «Så han borde me kunne finna i telefonkattalågen.»

Affen bladde fram te J. Ganske rektigt. Han fant ein Erik Johannesen på Tau.

«Din tur te å ringa Kjell Ivar.»

Ring, ring, ring:

«God dag,»

«God dag, de e Kjell Ivar Johnsen på Ombo så ringe.» - «E eg komt te Erik Johannesen?»

«Nei.» - «Du må ha ringt feil.»

«Å ja.» - «Beklage.»

«De va feil nommer!» sei Kjell Ivar lettere forbanna. - «Om igjen!»

«Javel,» seie Affen. «Du e sikker på at du slo de same talå så eg leste te deg?»

«Ja, heilt sikker!» - «Kom igjen,» - «Ein gang te, og rektigt nommer denne gangen.»

«52 76 48 91» - Har du di?

«Ja, men forje gang sa du 92, ikkje 91!»

«Fem, to, syv, seks, fira, åtta, ni, ein.»

Ring, ring:

«God dag, de e Kjell Ivar Johnsen på Ombo så ringe.» - «E eg komt te Erik Johannesen?»

«Ja.»

«Forstyrre eg deg?»

«Ja, - men live e fullt av forstyrrelsar, så ein fra eller te gjørkje någe.» -

«Ka e de du har på hjerta?»

«Nei altså, de e bare de at eg og tri kompisar har ein diskusjon om han så sto i mål på Viking på 70-talet hette Johannes Eriksen, eller Erik Johannesen.» - «Va de du så sto i mål for Viking då, eller va de Johannes Eriksen han hette?»

«De va meg,» seie Erik Johannesen. - «D' har aldri våre ein keeper i Viking så hette Johannes Eriksen.» - «Du blande sikkert samen me han så spelte spiss på laget. Han hette ikkje Johannes Eriksen, men Johannes Vold.»

«Å ja,» seie Kjell Ivar. - «Då fekk me i jaffall de oppklart.» -

«Va de någe aent med de sama?»

«Nei, de va bare de.» - «Takk, og unnskyld at me forstyrde.»

«Heilt greit.» - «Ha de godt, og heia Ombo United.»

«Takk!» - «Og heia Viking!»

«Ka sa han?» spurte Affen.

«Han sa de va han så sto i mål for Viking den gangen.»

«Ka va de me sa?» seie Billy og Affen i kor.

«Men eg va heilt sikker på at han hette Johannes Eriksen.»

«Ja, ja - adle kan jo ta feil.» - «Du og.»

«Ja, ja - de e vel så det.» - «Men Ombo United rykte i jaffall opp takka vere ein keeper så e minst liga goe i mål så Erik Johannesen va,»

«Ferisnakt,» sa Billy.

«Ka me litt dessert?» folkens spør Malala.

«Ja takk,» seie adle i kor. -

«Skål!» sa Kjell Ivar.

Itte middagen fortalte de vitsar, spelte kanasta, sang og skålte te flaske va tomme, og di ville legga seg.

«Billy og Alf,» - «Dåkker får legga dåkker på det lediga kammerset oppe i 2dre etasje. - «Då e der ikkje plass te flerne inne.» sa Malala.

«Så, Jarle,» - «Du får ta me deg någen varme tepper å legga deg i høye på låå.»

«Men sofaen i stuå då?» spør Jarle lett fortvila øve tanken på å måtte såva i låå.

«Der såve Françoise så då e d' ikkje plass te flerne i den.» - «Men du trenge ikkje bekymra deg, Jarle.» - «D' e mange så har såve i høye før deg,» - «Finns ikkj mygare seng.» - «Du komme te å såva så ein stein.»

«Javel då,» svare Jarle «Men d' va sikkert om sommaren. Nå e me jo i januar så de kan jo bli kalt.» Han vakje heilt øvebeviste om at han kom te å såva så ein stein.»

Salem bedehus, Bergelandsgt. 38, Stavanger

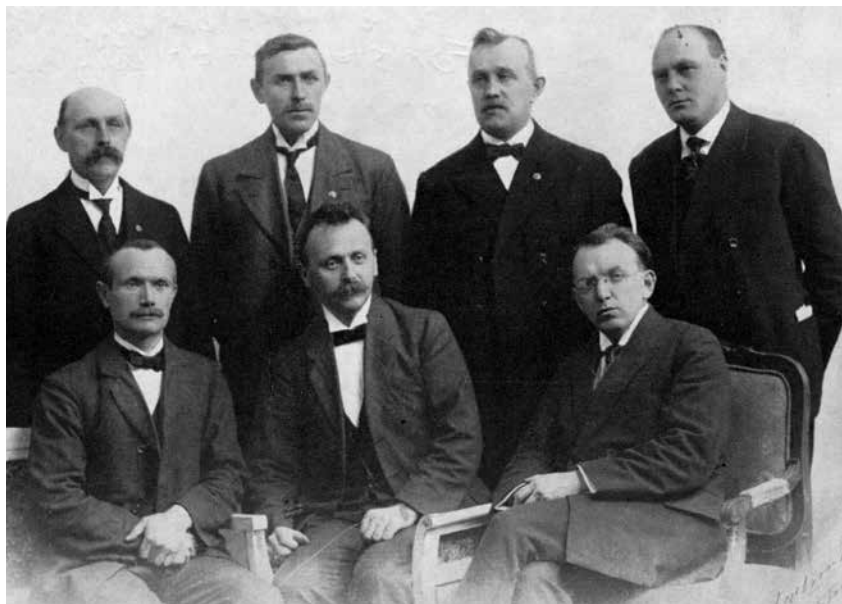
Norsk Luthersk Misjonssamband ble stiftet i 1891 under navnet «Det norske lutherske Kinamisjonsforbund». Det var en gruppe yngre kvinner fra Bergen som tok initiativet, og som brant for å starte misjonsarbeid i Kina.

Kvinner i Stavanger hadde fra 1887 arbeidet for kinamisjonen, og disse var med på å utforme vedtektene for misjonsorganisasjonen.

Bevegelsen spredte seg snart til Rogaland, mange ble engasjert i arbeidet også i Stavanger, og det meldte seg snart behov for en stor møtesal. Etter noen år i leide hus, ble arkitekt Gustav Helland i 1923 engasjert til å lage tegninger av et bedehus. Bygningene i Bergelandsgt 38, Breibakken 7 og 9 ble kjøpt til en samlet pris av kr 78 000, og snart var bygginga i gang.

Nybygget med tomtene ble kalkulert til kr 224 000, men kostnadene ble kr 274 000 (ca 8 mill. i 23-kr). Den viktigste grunnen til overskridelsene var at murmesteren gikk konkurs. Finansieringen ble løst ved lån på kr 197 000, innsamlede midler og overskudd av salg av et mindre bygg. Økonomiske nedgangstider gjorde at de i starten slet veldig med nedbetalingene; det ble utstedt obligasjoner og tatt opp nye lån i ulike banker. Først i 1935 begynte økonomien å stabilisere seg.

12.oktober 1924 ble huset innvidd, og fra styreprotokollen kan vi lese: «Takket

Styret i Felleforeningen i Salem i 1924:

Fra venstre foran: Samuel Haualand, Gustav Ingebretsen, og Gustav Nilsen. Bak fra v: Lars Sæbø, Gutorm Vatne, K. Norem og S.G. Roaldsø.

være de styrtende regnbyger fra morgenen blev ikke tilstrømningen større end folk som møtte frem, kom sej ind. Lokalet var blomstersmykket og stuvende fuldt av en staut missionsflok fra by og land».

På innvielsesfesten kom det inn kr 2.300 i offer. Det var den gang en vanlig årslønn (gjennomsnitt årslønn i 2024 er kr 676 000 iflg SSB). I styret for bedehuset satt bl. annet formann Gustav Ingebretsen, kasserer Lars Sæbø, sekretær Gustav Nielsen og lærer Samuel Haualand. «Suplanter» var Martin Svendsen og K. Norem.

Huset var innholdsrikt med et samlet areal på ca 1200 m², fordelt på 3 etasjer. I 1.et. holdt Samvirkeforretningen «Bikuben» til, dessuten et konditori med bakerovn, aktivitetsrom for barn, fyrrom, lager for koks og ved, og toaletter.

2.et. bestod av Ungdomssal, kontor og predikantrom. Her var også et hospits med 9 gjesterom og rom for bestyrerinne, mens 3.et. inneholdt en stor møtesal med galleri, beregnet sitteplass til 600 mennesker.

17. mai ble det holdt fest, i mange år gikk kollekten til inntekt til Tuberkuloseforeningen. Likeså ble det årlig

holdt fest for avisbudene i byen, og jevnlig ble det delt ut midler til trengende i området.

Deler av huset ble beslaglagt av tyskerne under krigen, men hovedsalen fikk en beholde, slik at møtene kunne opprettholdes.

Salem bedehus har i årenes løp blitt modernisert og oppgradert flere ganger, og er i jubileumsåret et godt og tjenlig bygg for mange grupperinger og aktiviteter for barn, ungdom og voksne.

Av arbeid som ukentlig drives kan nevnes søndagsskole, tenåringsklubber, ungdomsarbeid, innvandrer gudstjenester og språkkafe, samt vanlige gudstjenester på søndager. I tillegg er mange voksne samlet privat i ulike foreninger og bibelstudiegrupper. Det er i dag 380 innskrevne voksne medlemmer.

Jubileumsfesten blir i Salem lørdag 12. oktober kl 17.00. Det blir historisk innslag «ved Ryfylke Livsgnist», tale av generalsekretær Gunnar Bråthen, hilsener, sang og musikk i tillegg til bevertning. Festen er åpen for alle interesserte.

Fredrik Sagens opphold i Kamtsjatka

I en annonse som ble trykket i Stavanger Aftenblad 18. november i 1911, kan vi lese: «Hermetikere! Hermetikere! Ved lakseconserverfabrik i Kamtchatka skal ansættes 5 hermetikere og 3 mekanikere med fuld sandsynlighed i alt fagene henhørende arbeider. Ansøgninger med attester kan indsendes til R. Sagen, Schiøtzgd. 87 hersteds.»

Tekst: Gunnar Skadberg

Om det var denne annonsene som lokket Fredrik til å søke jobb i det fjerne Østen, vet vi ikke. Selv sa Fredrik Sagen at det var fetteren Johannes Sigurd Sagen som overtalte ham til å reise til Kamtsjatka for å arbeide som formann ved et fiskeforedlingsanlegg. Johannes Sigurd Sagen hadde i 1910 blitt ansatt av et russisk-japansk konservereselskap lengst øst i Russland, og han hadde deretter ledet byggingen av et fabrikkianlegg til nedlegging av laks. Som styrer ved en hermetikkfabrikk i Stavanger, var han blitt oppfordret til å verve hermetikkarbeidere fra hermetikkbyen i Norge.

Den 28. november i 1911 fortalte Johannes Sagen til avisen Vestlandet i Stavanger: «Da vi kom frem [til Kamtsjatka i mai 1911] var der intet gjort med Bygningens Opførelse, men en Del av Bygningsdelene var ankomne. Forresten saa det meget vanskeligt ud at føre de forskjellige Materialene til lands, da

Som annonsert i Mortepumpen nr. 2/24 under tittelen Fredrik Sagen, organist i Stavanger Domkirke, ville vi i denne utgaven av Mortepumpen vise en annen og ukjent side av Fredrik Sagen sin historie. I ti år arbeidet han og flere andre fra Stavanger på en hermetikkfabrikk i Kamtsjatka i det fjerne Østen.

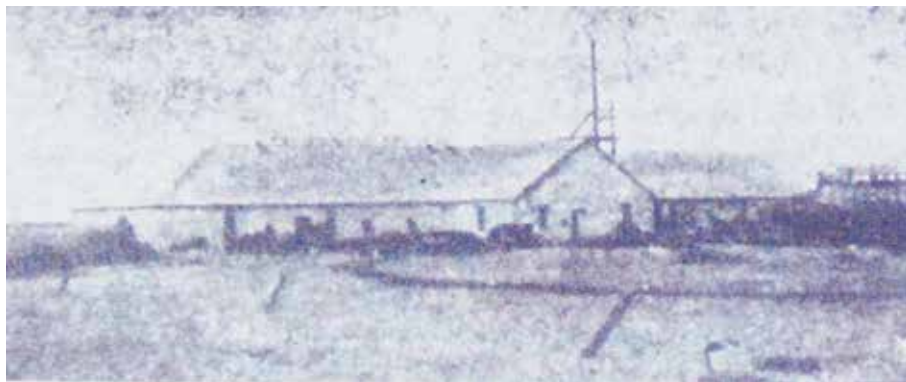
Fabriken skulde reises paa en Sandbanke, som ligger mellem Fastlandet og Havet, og denne Sandbanke til alle Sider skraaner saa fladt ud mod Elv og Hav, at ikke andet end fladbundede japanske Smaabaader kan flyde op. Denne Sandbanke er interessent derved, at den bestaar av sort vulkansk Sand, og den ligger to Mil fra den nærmeste By – Oft Kamtschatka –, som kun har det beskedne Indbyggertal af ca. 200.»

Huset der Fredrik Sagen bodde på Kamtsjakta.

Bolighytte på Kamtsjakta.

Hermetikkfabrikken i Ust Kamtsjatka.

Hermetikkfabrikken som ble reist var bare 40 meter lang og 10 meter bred, og bare stakkverket var laget av tre. Vegger og tak ble laget av bølgeblekk for å lette transporten. Fabrikken ble bygd på 21 dager, og maskinene som ble drevet med damp, ble installert og montert i samme periode. I fabrikken ble laksen kokt før den ble lagt ned i hermetiske bokser. Som prøvetiltak ble også en del av fisken røykt og nedlagt i olje.

I 1910 hadde fabrikken 400 ansatte. Bare koreanere ble ansatt som fabrikkarbeidere da disse var de mest lærevillige og lærenemme. «De er også godmodige, men magelig anlagte», føyet Johannes Sigurd Sagen til. Kineserne var imidlertid de beste tømmermennene. Siden både japanere og russere snakket sitt eget morsmål, ble det fleste beskjedene fra de norske lederne gitt ved håndtegn, «saa de nok kan skjønne, der var adskillige komiske Scener at være Vidne til.»

Videre skrev Johannes Sigurd Skagen: «Vi fragter ikke andet end Smaating i Baadene. Naar større Ting som Tømmer eller Maskiner skal fragtes frem, maa vi ty til Flaader, som vi i stille Veir kan passe paa at faa frem.»

Johannes Sigurd Sagen skrev også at «Arbeiderne bestaar av Japanere og Koreanere, men kun ca. 40 Russere. Japanerne er som før sagt, svære Karer til at arbeide. Men de er ikke videre omhyggelige for sit Arbeide, snarere likegyldige. Men hardføre er de og ansees for de mest duelige

arbeiderne derude. I modsætning til disse ansees russerne for at være de udugeligste, bruger meget Vodka og slænger dessuden i mange dage uden at arbeide.»

Ved siden av fabrikkbygningen ble det reist et våningshus for sjefen på fabrikken. I 1912 skulle Fredrik få bo i dette våningshuset. Dette året var det meningen at også 10-15 hermetikkfabrikanter fra Finland skulle få arbeid på Kamtsjatka. Hermetikkfabrikantene «maa nemlig være russiske undersaatte, ellers vilde man ha søgt at engagere en del flere Stavanger-folk», står det i Stavanger Aftenblad i 1910, og videre: «Reiserne foregaar med jernbanen gjennom Sibirien, idethele en 12 dages jernbanetur hver vei.»

Johannes Sigurd Sagen fortalte også at japanerne hadde sikret seg konsesjon på å fiske utenfor sandbanken mens russerne hadde enerett til å fiske etter laksen i elvene. I fritiden kunne arbeiderne gå på jakt etter rype, ender, villsau, reinsdyr, bjørn og fjellbukk var agnet Johannes Sagen tilbød eventyrlystne hermetikkarbeidere.

Fredrik Sagen drar til kamtsjatka

Fredrik Sagen takket først nei til fetterens tilbud om en godt lønnet jobb på Kamtsjatka da han heller ville satse alt på musikken. Men så angret han og telegraferte til fetteren i Stockholm at han likevel hadde lyst å takke ja til tilbudet om å få reise på eventyrferden til den andre siden av jordkloden.

Retursvaret kom prompte våren 1912: «Reis straks til Hamburg!» Fredrik Sagen så en mulighet for å tjene penger til videre musikkutdannelse i Tyskland da han takket ja til arbeidstilbudet i Russland. Men som betingelse for å dra til Kamtsjatka, stilte Fredrik krav om at han måtte få anledning til å spille piano under oppholdet der. Dette gikk fetteren med på, og da Fredrik kom til Hamburg, fikk han ta seg ut et piano. Reisen med en dampbåt på 4000 tonn fra Hamburg gikk via England til Suezkanalen, Kapp det gode håp, over Det indiske hav og via Sumatra til Japan og Korea der 2000 hermetikkarbeidere ble tatt om bord, slik at skipet var overfylt med passasjerer.

Skuten med Fredrik Sagen om bord nådde Kamtsjatka 17. mai i 1912 etter tre måneder i sjøen. Det var ingen kai å legge til på Kamtsjatka, så passasjerene ble ført i land på flatbunnede båter. Dette landet lengst øst i det digre Russland minte Fredrik om det flate jærlandskapet med fjell i bakgrunnen.

Sagens opphold på Kamtsjatka

Hver sommer fra 1912 til 1921 hadde Fredrik Sagen opphold på Kamtsjatka, den store halvøya lengst øst i Sibir. Eller han drog dit i sommerhalvåret etter vinteropphold i Stavanger. Men i noen av disse årene overvintret han i Russland i en temperatur som kunne gå ned i 40 grader minus, og da måtte fabrikkvegger tettes og maskiner dekkes til for å stå imot kulden. Den første julaftenen Fredrik oppholdt seg på Kamtsjatka, ble det servert tørket laks og bjørnefett, og matrestene ble gitt som fôr til slede- hundene, mintes han i ettertid.

Ikke alt gikk etter programmet på Fredrik Sagens utenlandsreiser. På hjemvei fra Russland ble, ved en anledning, hans bagasje stjålet, og ved et annet høve fikk han ikke utbetalt lønnen han hadde krav på.

Men Fredrik Sagen ga seg ikke så lett. Han arbeidet i første omgang som spesialarbeider på en hermetikkfabrikk for laks i tettstedet

Kart over Kamtsjatka. Ust Kamtsjatsk der Sagen bodde er markert med blått.

Ust Kamtsjatsk på østkysten av Kamtsjatka. I første omgang skulle Fredrik være mellommann mellom de russiske arbeiderne og kontoret i hermetikkfabrikken. Etter hvert arbeidet han som kontrollør for russiske og japanske hermetikkarbeidere. De 2000 japanerne ble satt til å fiske laksen når den samlet seg elveosen mens russere, koreanere og noen nordmenn arbeidet i fabrikk.

Det første Sagens satte seg fore i Russland, var å lære seg språket. Ved hjelp av tysk-russiske grammatikk- og ordbøker lærte han seg russisk i løpet av den første sommeren etter å ha pugget gloser på spreng, som han skrev. Allerede i løpet av sitt første opphold i Russland, klarte den musikalske og språksterke mannen å føre en samtale på russisk, og siden merket han ingen «særlige sprogvanskeligheter», hevdet han.

Russiske fiskere.

Fredrik Sagen overvintret i Vladev det første året (1912) han hadde opphold på Kamtsjatka. Han hadde heldigvis med seg pianoet, og han arbeidet denne vinteren blant annet med innøving av Beethovens «Pathetique»-sonate, noe som førte til at en av hans medarbeidere la Beethoven for hat, grunnet alle repetisjonene.

I 1913 var det reist tre hermetikkfabrikker i området på Kamtsjatka der nordmennene var involvert. Planene var da at to av fabrikkene skulle utvides til dobbel størrelse, og nye maskiner ble bestilt fra USA da disse var langt mer effektive enn maskiner av norsk fabrikat.

En sommer ble det fanget fem millioner laks, fortalte Sagen til avisen «1ste Mai» i 1950. Laksen ble i første omgang oppbevart på store lektere som ble slept inn til fabrikkene av dampskip. Laksen ble kalt «Red Salmon», og den var noe mindre i størrelse enn den norske laksen. Mens den store «Kong Salmon» ble tilbudt det russiske markedet, ble «Red Salmon» eksportert hovedsakelig til England. Laksen ble fanget i kile- og kastenøter.

Utflukt til det indre Kamtsjatka

Turer i det flate landskapet sammen med russere og hundesleder, var noe Sagen likte godt. En gang varte en tur med 14 sleder i 42 døgn. Av og til reiste Sagen alene, og andre ganger sammen med noen arbeidskamerater,

og de kunne gå i dagevis uten å finne andre mennesker. Under en av turene ble to vill-rein skutt og spist. Sagen og hans kompanjonger sov gjerne under åpen himmel i bjørneskinnssoveposer.

Tjuktene

På en tur besøkte Sagen og co. tjuokter som bodde i skinnhytter. Dette var folkegrupper av mongolsk opphav og i slekt med eskimoer. En av tjuktenes høvdinger var eier av 30 000 reinsdyr. Det var et fantastisk skue når denne flokken kom løpende ned fra et høydedrag, skriver Sagen. Da Sagen med venner nærmet seg tjuktenes leir, forsvant alle menneskene inn i sine hytter. Men snart kom de vennligsinnede tjuktene fram kledd i sin fineste stas som bestod av «dingelidang, krimkrans, spiker, blikklokk, sauebjeller» og mer.

Snart slaktet tjuktene et reinsdyr som fikk fjernet hjernemassen, en masse som deretter ble finhakkert. Menyen ble deretter tilbudt gjestene som av høflighetshensyn ikke våget å takke nei til den fremmede retten, men merkelig nok smakte ikke menyen så verst, påstod Sagen.

Tjuktene elsket å drive kappkjøring med lette sleder. Da en av tjuktene døde under Sagen og co.'s besøk, ble det trommet hele natten derpå for å jage vekk onde ånder. Sagens venner drev byttehandel med tjuktene. I bytte mot kavring og sukker

fikk de besøkende skinnvarer. Dessverre byttet russiske tartarer sobelskinn til seg mot alkohol som betaling, fortalte Sagen. Tjuktene spiste også en sopp som gjorde dem helt «tulleruske».

Korakker og lemoter

De etniske folkegruppene korakker og lemoter fascinerte også Sagen. De holdt til i fjellheimen i indre Kamtsjatka, og ifølge Sagen var de «fuldstendig vilde mennesker som levet av jagt og fiske og bodde i skindhytter. Korakkene var særlig skiddenfærdige. De vasker sig aldrig, men spiser allikevel med hænderne. Jeg levet blandt dem nogen tid og deltok bl.a. i nogen av deres fester. De har den eiendommelig skik at de spiser hjernen av det dyr de har slagtet, raa. Jeg maatte ogsaa spise en raa rensdyrhjerne, som jeg fik servert av en av korakkenes skidne hender.

Korakkene og lamotene har store reinsdyrhjorder som holder til i fjeldene om vinteren. Om sommeren drar de til flodene for å fiske. De er flinke sportsfolk, der holder sportsstevner, og de kan reise i 5-6 dage for at naa stevnestedet. Sporten bestaar i rensdyrkjøring. Efter konkurransen er det festligheter. Da drikker de brændevin og har det gemytlig.»

Sagen skrev videre: «Fjeldboerne er svært forfængelige, de vil gjerne ta seg godt ut. Jeg tok flere billeder av dem i deres staspuds som er det underligste sammensurium jeg har set, hermetikæskelaak, messing bjelder og silkesløifer hang og slang utenpaa skindbeklædningen som var et litet mysterium av skrædderkunst, sydd sammen med sener.

Det findes knapt land i verden som er saa rikt paa vildt som Sibirien. I Kamschatka var det et eldorado for jægere. De fleste mennesker var da ogsaa jægere og fiskere, med landbruket stod det daarlig til. Landet eier dog ogsaa i den henseende betingelser, jorden er fortrinlig, det gjælder bare at dyrke den. I elvene formelig kryr det av laks.»

Sagen ble kjent med en russer under ferden

til det indre av halvøyen. Russeren var forvist til Sibir av tsaren grunnet et politisk drap russeren hadde begått. Han var et meget hyggelig menneske, ifølge Sagen, og han var en mester i å spille dam med nordmennene som han slo ned i støvlene hver gang. Men lese og skrive kunne han ikke, skriver Sagen.

Musikkstudier

Musikken kunne Sagen ikke leve uten, og i løpet av vintrene i noen av årene han arbeidet på Kamtsjatkan, fant han tid til å studere ved musikkonservatoriet i Vladivostok. I Japan fikk han undervisning i musikkteori. Under oppholdet i Russland optrådte han ved en anledning sammen med den musikalske hov- og stallmesteren til tsar Nicolai II. Og på Kamtsjatka optrådte han med stallmesteren som var en mester på fiolin. Siden møtte Sagen stallmesteren igjen i Tokyo dit han hadde flyktet fra revolusjonen i hjemlandet.

Fredrik Sagen fotograferte under sitt opphold i Russland, og disse bildene på glassnegativ blir nå oppbevart på Statsarkivet i Stavanger. Sagen mintes en kinesisk boy fra Ust Kamtsjatsk som han beskrev som like snill som dagen var lang. Denne kineseren spilte på en kinesisk fele med femtone-skala, noe Sagen fant stor glede i å lytte til.

1914: 1. verdenskrig

I 1914, da 1. verdenskrig brøt ut, drog Fredrik Sagen hjemover til Norge fra Vladivostok 11. oktober. Reisen gikk gjennom Sibir og Russland. Han var heldig som kunne gå om bord i toget, for tyske krigsskip hadde i to uker blokkert havnen i Vladivostok. Men da Japan gikk inn i krigen, trakk tyskerne sine krigsskip ut i åpent farvann. Etterspørselen etter den hermetiserte laksen, var stor da den russiske armeen hadde stort behov for den næringsrike maten.

Togreisen til Petrograd tok 18 døgn, en uke for seint etter reisepånen. Jernbanelinjen var nemlig opptatt av troppe- og fangetransport. I Irkutsk krysset således Sagens tog en

fangetransport med østerrikske fanger som vinket gjennom vinduene mens de lo og sang. I flere andre byer vanket krigsfanger omkring i gatene uten voktere. Ellers observerte Sagen ingen krigshandlinger fra togvinduene, så krigen ble nok utkjempet lenger vest.

Fra Petrograd gikk toget videre gjennom byen Raumo i Finland dit 40 tyskere, hovedsakelig kvinner og barn, var blitt utvist fra Russland, fortalte Sagen. Tyskerne fortalte at de var blitt fratatt alle sine penger og at de var barn av tyske foreldre som hadde bodd i Russland hele sitt liv og var russiske statsborgere, og selv om de ikke kunne et eneste tysk ord, ble de nå utvist fra sitt fødeland uten å få vite hvor de ble sendt videre. Det var et strengt regime om bord i toget, og det var således forbudt å se ut av togvinduene, og ingen måtte tenne fyrstikker. Om noen brøt disse reglene, ble de truet med henrettelse.

Den russiske revolusjonen

Vinteren 1916-1917 hadde Fredrik Sagen vært hjemme i Stavanger, men i mars 1917 befant han seg i St. Petersburg på vei østover. Sagen nyttet da anledningen til å besøke Alexandrinsky teateret der han så skuespillet «Plody Prosvesjeni» («Opplysningens frukter») av Lev Tolstoj, et skuespill som fram til denne tid hadde vært forbudt å oppføre da forfatteren harselerte med adelsstanden i manuset.

Sagen mintes i ettertid bl.a. en scene i stykket der noen bønder i all ydmykhet stod i gangen til godseieren og ba om å få tilgang til et lite stykke jord der de kunne ha noen høner. I samme nu kom en fin adelsdame ned trappen, og da hun fikk se de skjeggete, uflidde bøndene stående innenfor døren, besvimte hun, og publikum skratte, brølte og applauderte. Sagen skrev: «Det lå i luften at noe kom til å skje».

I Moskva fikk Sagen se en oppførelse av operaen «Tsaraskaia neveste» (Tsarens kjæreste) av Rimskij-Korsakov. Handlingen

Admiral Aleksandr Koltsjak som ledet motstanden mot bolsjevikene før han ble forrådt og drept i 1920.

i operaen var lagt til tiden da storfyrst Ivan 4. «den grusomme» (1530-1584) herset med russerne og ble kronet til Russlands første tsar i 1547.

Folk tisket og hvisket vedrørende handlingen, og Sagen registrerte igjen store spenninger blant publikum. Men det var først på togreisen mot Vladivostok Sagen fikk informasjon om at revolusjonen var brutt ut, og da han ankom Vladivostok, ble han møtt av fargerike demonstrasjoner. I Vladivostok var byens prester arrangører av en fest til ære for tsarens fall. Folket drømte om en ny og bedre tilværelse, men snart endte tumulter i borgerkrig i garnisonsbyen med ca. 300 000 innbyggere. Befestningsanlegget ved sjøen var opprettet som forsvar mot eventuelt angrep fra Japan som hadde planer om å innlemme den sørlige delen av Kamtsjatka, inklusivt Vladivostok, i sitt rike, og på denne tiden bodde det 150 000 japanere i storbyen på sørpynten av halvøyen.

Etter at kommunistene erobret Vladivostok, møtte de etter hvert sterk motstand av frivillige soldater under ledelse av Aleksandr Koltsjak (1874-1920). Koltsjak krevde etter

hvert at alle våpenføre menn skulle melde seg til tjeneste i kampen mot bolsjevikene ellers ble de straffet med henrettelse. Noen gjemte seg i skogen mens andre, også dødsfiender av Koltsjak, meldte seg til tjeneste.

Koltsjak var en forhenværende polarforsker som også hadde tittel som admiral, og i 1905 hadde han kjempet mot japanerne. Men i 1917 stod kommunistene for tur, og Koltsjak ble etter hvert utnevnt til øverstkommanderende for de russiske land- og sjøstyrkene av de andre lederne for «den hvite armé» i årene 1918-1920. Som selvutnevnt diktator ledet han i disse årene en motstandsregjering mot bolsjevikene med sete i Omsk i vest-Sibir

Koltsjak mislyktes med sitt forsett, og han mistet etter hvert kontrollen over den antibolsjevikiske venstresiden. I 1920 ble han forrådt av sine egne, og overlatt bolsjevikene som henrettet ham i Irkutsk.

Hjem for godt

I 1921 drog Fredrik Sagen og de fleste andre norske arbeiderne hjem fra Kamtsjatka grunnet kommunistenes maktovertakelse i Russland som ble til Sovjetunionen. Sagen reiste via Honolulu til San Francisco, og i den byen fikk han for første gang høre på et elektrisk orgel, en opplevelse som begeistret ham, og en nyhet han brakte med hjem til Stavanger dit han ankom 28. mars i 1921 sammen med Martin Skaraas som hadde arbeidet ved flere fabrikanlegg i Russland. I USA tok de to vennene en avstikker opp til Niagarafossen på grensen mellom USA og Canada. Et imponerende syn som Fredrik Sagen aldri skulle glemme – i likhet med årene i Østen.

Rettelse i første del av artikkelen om Fredrik Sagen. (MP nr 2/24 s.6)

Sagens besteforeldre på morsiden het: Frederich Stockfleth von Krogh Magnus (1820-1888) og Ingeborg Osmundsdatter Holmen (1824-1896).

«KAMTSJATKA»

Sangen «Kamtsjatka» er skrevet av dikter, emissær i avholdsbevegelsen og politiker i Stavanger Tellef Haraldstad (1840-1917).

Melodi: «Hu hei kor er det vel friskt og lett oppå fjellet»

*Vi vet det er både sne og is på Kamtsjatka.
Og sterk er kulden, naturligvis på
Kamtsjatka.*

*Men dog vi reiser nu alle mann
med liv og lyst over sjø og land til
Kamtsjatka.*

*Det er så lite vi ennu vet om Kamtsjatka,
men solen går både opp og ned i
Kamtsjatka.*

*Despoten hersker, så det det er grunn
at særligt passe på sin munn i
Kamtsjatka.*

*Vi vet at ulvene har et hjem i
Kamtsjatka,
dog om der følger litt skrekk med dem på
Kamtsjatka,
vi vil ei frykte et øyeblikk,
men bare leve på hermetikk på
Kamtsjatka.*

*Det er en kunst som er nokså ny på
Kamtsjatka,
med den vi går fra Stavanger by til
Kamtsjatka,
og pass vi har, så vi skjelver ei
for detektivene på vår vei til Kamtsjatka.*

*Vi vet at reisen er nokså lang til
Kamtsjatka,
men frem vi kommer dog vel en gang til
Kamtsjatka.*

*Vi møter landsmenn i pels og skinn
som hilser oss når vi rykker inn på
Kamtsjatka.*

Få hjelp med dataproblemene hos Tante Emmas hus!

I dagens moderne samfunn spiller teknologi en stadig større rolle i hverdagen vår. Fra banktjenester til både fysisk og digital kommunikasjon, offentlig informasjon, underholdning og helsetjenester – nesten alt kan nås eller bestilles via en skjerm. For mange eldre mennesker utgjør denne utviklingen en betydelig utfordring. Mens teknologi åpner dører for noen, skaper den barrierer for andre, særlig for eldre som ikke har vokst opp med den digitale utviklingen. En av de største utfordringene dagens seniorer møter i den digitale hverdagen er mangel på digital kompetanse. Mange eldre mangler grunnleggende kunnskaper om bruk av nye digitale verktøy, være seg PC, nettbrett, smarttelefon, smartklokke osv. Dette skaper usikkerhet og hjelpeløshet og mange eldre ekskluderes fra å delta i samfunnet som likeverdige deltagere som yngre mennesker.

Den teknologiske utviklingen går raskt, og det er vanskelig å holde tritt med nye oppdateringer, apper, og systemer. Mange eldre opplever at det kan være vanskelig å finne informasjon på nettet, og at det kan være vanskelig å finne nødvendig hjelp og støtte.

Men hjelpen er faktisk nærmere enn du tror: På Tante Emmas hus ved Breiavatnet kan du få hjelp med å forstå dine digitale verktøy, enten du har en PC, en Mac, et nettbrett, en smarttelefon eller et annet digitalt verktøy. Frem til våren 2024

har Tante Emmas hus vært ansvarlig for slik hjelp. Fra i vår ble organiseringen av hjelpen overtatt av foreningen Seniornett Tante Emma, som holder kurs og yter «en-til-en-hjelp» (du er alene med en av våre instruktører).

Vi holder kurs i bruk av app'er (program) på iPad, som mange eldre har, om digital sikkerhet, om digital foto, om slektsgransking – og evt. andre tema du ønsker vi skal ta opp. Og vi har også en-til-en veiledning innenfor de samme temaene. En-til-en veiledning er gratis for alle, men medlemmer i Seniornett Norge får en times veiledning inntil flere ganger per måned, mens ikke-medlemmer får en halv time en gang per måned. Kurs er også gratis for medlemmene, mens ikke-medlemmer blir avkrevd en symbolsk sum for deltagelsen. Vi tilbyr dessuten også å holde kurs/informasjon på institusjonene i Stavanger kommune.

Påmelding til kurs og en-til-en veiledning gjøres enkelt ved å sende en mail til seniornett.tanteemma@gmail.com eller å ringe 45 14 18 18 og gi beskjed til Kjell.

BYHISTORISK SKILTING

Hospitalet

Omkring 1270 ba biskop Torgils i Stavanger kong Magnus VI, Lagabøter, om tillatelse til å bygge et almissehus eller hospital på bispestets åker vest for Peterskirken ”for der at legge ind fattige mænd som blev syge i byen, saa at de der kunde vente paa bot eller bane (bedring eller død) heller end at blive flyttet syge og saare og næsten døde fra hus til hus saaledes som før er gjort.”

Kongen ga bispen den tillatelsen han søkte om, ikke bare for pasienter, men også for presten ved hans odelskirke og for de menn som tjente biskopen (Peterskirken hadde trolig tilhørt kongens mor, Margrethe Skulesdatter og hennes forfedre av Skjalgsetten på Sola). Kongens ”odelskirke”, Peterskirken, som sannsynligvis var bygd i siste del av 1100-tallet, skulle tilhøre det nye sykehuset, og denne kirkens inntekter skulle sammen med åtte jordeiendommer og noen små åkerlapper som biskopen skjenket formålet, danne det økonomiske fundamentet som var nødvendige for å underholde presten og hans medhjelpere, samt å skaffe mat og klær til de syke og fattige.

Hospitalet fikk inntekter bl.a. fra jordstykkene som strakte seg i det området

som i dag omfattes av Nygata og Jorenholmen. Folk på sørsiden av Soregata betalte en avgift til Hospitalet like fram til 1843. Dette skyldes at deres hus stod på Hospitalets ”grunder”. Disse grunnene strakte seg like opp mot Laugmannsgaten, og Skolebekken krysset over denne eiendommen i nordøst.

Hospitalet var ment å avløse legdsystemet for fattige og syke i Stavanger. Dette systemet innebar at syke, sårede, gamle og forkomne mennesker ble båret hus imellom til bønder og borgere som var pliktige å gi dem mat og soverom noen dager eller uker.

Utenom eiendommene i byen fikk Hospitalet inntekter fra mange gårder rundt om i bispedømmet. Fra Rogaland kom det avgifter til Hospitalet fra Skjelsnes i Sjernarøy, Oanes i Høle, halvdel av Foldøy i Jelsa, Åmodt i Sokndal, Tengsareid i Eigersund, Sira og Trondevig i Lund, Sageland i Bjerkeim, Voll i Varhaug, Engelsvoll i Klepp, Opsal på Fogn i Finnøy, Lunde på Hundvåg og Sandved i Høyland. Også fra flere gårder i Agder, særlig på Listalandet, ble det sendt penger som ble lagt i fattigbøssen til Hospitalet i Stavanger. Også penger som ble lagt i fattigbøssen som var hengt opp på fattighuset ved ferjestedet

Salhus ved Karmsundet, ble sendt til Hospitalet i Stavanger.

I 1290 testamenterte Anbjørn fra Heimnes (Hebnes) 1 mark sølv til Hospitalet. Mange søkte på liknende måte å sikre seg frelse og evig liv ved å testamentere gods og gull til kirke og hospital. Mange prester i bispedømme sendte gaver til Hospitalet i form av penger eller naturalia som korn, mel, smør, kjøtt og fisk. Bøssepenger fra offerkassen i Domkirken gikk også til Hospitalet på St. Pedersgjerde.

Ved overgangen til reformasjonen lå Hospitalet til forfall. Det ble derfor revet og erstattet av en ny bygning i den perioden Peder Clausson Friis var prost (omkring 1600) I 1612 ble det bestemt at tavlepenger (offer) som var gitt ved Domkirkens alter, almisser og inntekter av bestemte jordegods, skulle finansiere Hospitalet som ved reformasjonens innførelse hadde mistet sine tradisjonelle inntekter og sine jordegods.

Hospitalet fikk også penger fra mulkter som folk ble ilagt å betale kirkens domstol – domkapitlet. I 1593 måtte John på Rimestad (Nærbø) og Anne på Haugstad betale henholdsvis en okse og en daler til Hospitalet fordi de hadde levd som ektefolk uten å være viet. Året etter ble soknepresten i Kvinesdal stevnet for kapitlet fordi han hadde levd sammen med en kvinne han ikke var gift med, men presten hadde sendt henne fra seg da han oppdaget at hun hadde ”onde Saaer paa hendes Been”. Presten måtte ut med 10 daler for sin brøde, og pengene skulle gå til Hospitalet. Samtidig med dette ble prest i Håland fra 1591, Christen Persøn, dømt for drukkenskap og grov forsømmelse i sin embetsgjerning. Til en påminnelse skulle han betle tre daler til Hospitalet. Året etter ble mulkten hevet til det doble for samme forseelse. Om ham skriver prost Hjalmar Tjelta: ”Kristen Pedersen er det sørgelegaste menneskje som hev bore kappe og krage i Håland, ja me kan visst seia i heile bispedømmet. Det var drykken som gjorde at han sokk djupare og djupare i synd og last. Han gjekk på fylla jamt,

gløynde helgedagane, kom full til kyrkja og misfor seg på mange måtar. Freista nokon å tala han til rettes, vart han berre sinna, banna og brukte grov kjeft.”

Kapellanen i Domkirken ble stevnet fordi han hadde tillatt at Margrete Simonsdatter kom til ham om natten. Fordi han således hadde gitt folk anledning til sladder og dermed svekket presteembetets anseelse, ble han dømt til å betale 10 daler til Hospitalet.

Det var forstanderen som stod for den daglige driften av Hospitalet og hadde ansvar for matstell og orden. Dette var ingen enkel jobb, for klientene kunne ofte være ganske brysomme. Forstanderen kunne da sende klage til domkapitlet som hadde overoppsyn med Hospitalet.

I 1605 klaget forstanderen over at Lauritz Jenssen bannet, sverget og stadig kranglet med de andre klientene. Domkapitlet bestemte da at Lauritz måtte forlate Hospitalet, men han skulle få med seg noe av det gods han hadde brakt med seg da han kom samt 3 daler og to tønner korn.

Et par år seinere ble tre kvinner satt på vann og brød pga. utidig banning og kjefting på Hospitalet. Bertha Halvorsdatter fikk bare fire dager på denne menyen ”fordi hun er gammel og tåler det ikke lenger”. Men Sidselle ble satt i fengsel i åtte dager på vann og brød, for hun kunne tåle det, og Anne Kristine Waldau ”som var kommet av pene folk”, fikk åtte dager på vann og brød i Hospitalsstuen. Også seinere ble det klaget på frøken Waldau som ikke ”oppfører seg sedelig”.

I 1612 lot stavangerbispem Scavenius utarbeide et nytt reglement for Hospitalet. Dette reglementet omfattet bl.a. retningslinjer for forstanderen og for regnskap og bespising. Forstanderen hadde en framskutt sosial posisjon i byen. Han skulle være fri for borgerverv og byplikter, ha fri kost og Hospitalets beste seng. Han skulle få hjelp av en sykepleierske, ”råds kvinne”, som skulle ”løfte og lette de syke, og se dem til gode, ha alt kvegstellet og være stedse ute og inne. Hun

skulle også brygge og bake, vaske og toe, koke og reie sengen for forstanderen. Hun skulle ha sin seng i sykestuen hos de andre fattige, ligge i Hospitalets klær og ha samme kost som de syke." Årslønnen hennes var 5 riksdaler og to par sko! Hospitalets husdyr gikk på beite på institusjonens grunner i skråningen opp mot dagens Laugmannsgate.

I reglementet eller "fundasen" stod et at Hospitalet ikke skulle ta imot flere enn åtte "lemmer". I middelalderen tok nok Hospitalet imot langt flere, men da var det også flere ansatte til å ta seg av klientene. Etter reformasjonen fikk Hospitalet mer inntekter enn det som var tilstrekkelig for å fø åtte "lemmer" samt forstanderen og hans råds kvinne (egentlig tjenestepike).

Etter reformasjonen fikk også kvinner adgang til Hospitalet. Hver klient fikk sin seng, og hvis noen brakte med sin egen seng, fikk de ligge i den mot at den ble Hospitalets eiendom etter deres død.

Det ble servert to måltider per dag. Til frokost fikk klientene flatbrød med sur melk eller øl til. Til jul, påske og pinse ble det servert "stumpebrød" og flesk. Til middag fikk pasientene fisk eller kjøtt. Spisningen foregikk ved felles bord – med "Guds frykt og tacksigelse" – og alle spiste av samme fat slik skikken var på denne tiden.

De sengeliggende fikk mat fra egne kjørler. Om noen pasienter hadde litt penger til overs, kunne de kjøpe seg litt ekstra mat og drikke, men ikke så mye at de ble drukne. Beruselse ble straffet med så og så mange dager på vann og brød. I 1738 fikk Rasmus Lunde advarsel pga. av drukkenskap mens Giske Fanuelsdatter fikk advarsel fordi hun for rundt i gatene med skral og skrik.

I 1740-årene var Hospitalet kommet i store økonomiske vansker. En del av Hospitalets jordegods ble derfor auksjonert bort for å bøte på dette.

I 1764 hadde den blinde Axel Larsen skjelt ut forstanderen, Jens Berg, etter noter. Eder og forbannelser haglet over Berg, noe

som resulterte i at den blinde ble forvist fra Hospitalet. Noen år seinere søkte han imidlertid, i ydmyke vendinger, om å bli opptatt ved Hospitalet igjen grunnet "alder og kreftenes aftagelse."

I 1764 skjenket justisråd Gabriel Hilmand (Hilmandsgate på Våland) et legat på 500 riksdaler til Hospitalet i Stavanger. Hospitalet var da i dårlig forfatning, men fortsatt kalte hospitalsklokken til dagens dont, og endelig klokken sju om kvelden til "Arbeidernes Forløsning".

I 1786 ble to av værelsene i Hospitalet innredet for vanvittige, "Daarekistens" vinduer ble utstyrt med jernstenger. Rommene var på 3,8 kvadratmeter, og det var bare 1,5 meter fra golv til tak. Ingen skulle bli friskere av et opphold i slike hull! Her bodde for eksempel den forhenværende soldaten Ivar i 20 år omkring 1830-1840. Hver morgen utførte han sin gamle plikt og ropte "Vakt i gevær!" Ivar delte sin celle med rottene, og fangekosten måtte han også dele med dem.

Fra 1786 ble Hospitalet lagt inn under det nyopprettede Fattigvesenet, og hospitalet ble etter hvert til en blanding av fattighus og sinnsykehus. I 1845 ble Hospitalet revet og dets virksomhet ble overtatt av den nyopprettede institusjonen "Den kombinerte Indretning". Fortsatt fantes det rester etter biskop Torgils' anlegg fra 1270-tallet – beregnet på "Syge af begge Kjønn og med alle slags Sygdommer". Den nye sykehusbygningen fikk 42 senger i to avdelinger og kostet 10 000 spesidaler, noe som var en stor belastning på byens budsjett. Likevel skriver byggekomiteen at dette var billig med tanke på at bygningen skulle stå i århundrer framover. Slik gikk det aldeles ikke, selv om byens nye sykehus på "Den kombinerte" ble søkt forbedret i årenes løp, ble dette sykehuset erstattet av Stavanger sykehus på Skjævelands-marken ved Kannik allerede i 1897.

Gunnar A. Skadberg

Nå er det tid for høstens mannekengoppvisning

Butikkene er Volonte (Madla Amfi), Taras (Sola), Angel (Kirkegaten) og Sand Mote og Interiør (Randaberg) på Skipper Worse Ledaal, Erling Skjalgssons alle 10, onsdag 16. oktober kl. 19.00.

Dørene åpnes klokken 18.00, de spreke moteløvene i Lions Club Stavanger Gyda er mannekenger, enkel servering samt utlodning. Inngangsbillett kr. 140,-.

Alt Lions Club Stavanger Gyda gjør av prosjekter er frivillig arbeid og innsamlede midler går uavkortet til humanitære prosjekter. I tillegg til å arbeide for syke og

eldre, prioriterer Lions Club Stavanger Gyda lokalt arbeid for barn og unge.

Lions har et undervisningsopplegg, et holdningsskapende program som følger barna fra barnehage til videregående skole. Et viktig mål er å gi barn og unge et grunnlag til å kunne ta selvstendige og gode valg når de møter motgang i livet. Det er givende og ikke minst viktig å få være med på å hjelpe der det trengs.

De ivrige damene i Lions Club Stavanger Gyda ønsker alle hjertelig velkommen til mannekengoppvisningen.

Lions Club Stavanger Gyda er del av Lions Internasjonal, verdens største serviceorganisasjon. Lions er en utadvendt og åpen organisasjon som driver humanitært arbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Gi to timer – bli bøssebærer

Søndag 20. oktober går vi med bøsse for barn som er rammet av alvorlig sykdom og familiene deres. I år går TV-aksjonen til Barnekreftforeningen og deres arbeid med å etablere familiehus i nærheten av universitetssykehusene i Bergen, Trondheim, Tromsø og Oslo.

Fakta om TV-aksjonen

- TV-aksjonen NRK er verdens største innsamlingsaksjon målt i antall frivillige og innsamlede kroner fordelt per innbygger.
- TV-aksjonen har vært arrangert hvert år siden 1974 og har gitt livsviktig hjelp til mange millioner mennesker.
- Det er takket være bøssebærerne at det samles inn så mye år etter år.
- I 2023 samlet bøssebærerne inn utrolige 93,6 millioner kroner i løpet av turen på to timer. 40 millioner var i kontanter, resten kom inn via Vipps.
- TV-aksjonen organiseres av et sekretariat som jobber tett med organisasjonen som har fått aksjonen. Sekretariatet koordinerer 7000 frivillige over hele landet og organiserer innsamlingen gjennom 500 kommune- og bydelskomitéer.
- Et eget innsamlingsråd oppnevnt av NRKs styre mottar og vurderer søknadene fra organisasjonene. Kringkastingsjefen tar den endelige beslutningen om hvem som blir mottaker av TV-aksjonen. Innsamlingsrådet har ansvar for å påse hvordan pengene brukes.
- I 2024 er aksjonsdagen søndag 20.oktober. NRK har direktesending denne dagen, og P3-aksjonen gjennomføres dagene i forkant.

A nnehver dag får et barn i Norge kreft og hver uke blir 10 barn født med hjertefeil. Familiehusene som skal etableres skal gi familier med alvorlig syke barn gode stunder i en vond tid.

-Ofte må barnet reise langt for å få livsviktig behandling, og familien blir splittet i lange perioder, forteller fylkesleder i TV-aksjonen Rogaland, Anders Dahle Vedholm. -Familiehusene vil gi familier med alvorlig syke barn, uavhengig av diagnose, mulighet til å skape et hjem hjemmefra. Her kan de støtte hverandre gjennom en vond og vanskelig tid og få etterlengtede pauser fra sykehusets alvorstunge korridorer, sier han.

Årets TV-aksjon skal bidra til at familier unngår å bli splittet, selv om de bor langt unna sykehuset. Hele familien får være sammen med det alvorlig syke barnet i hele behandlingsperioden. Søskene blir inkludert, sett og ivaretatt. Familiene kan finne ro og får leve et mer normalt hverdagsliv i en vanskelig situasjon.

Bli bøssebærer

Søndag 20. oktober skal 100.000 bøssebærere over hele Norge ut i to timer og banke på 2,5 millioner dører. 7.000 frivillige i alle landets kommuner skal arrangere og tilrettelegge for at innbyggerne kan gå med bøsse for at barn skal få leve i fred. Pengene skal gå til etablering av familiehus i Bergen, Trondheim, Tromsø og Oslo slik at familier med alvorlig syke barn kan være sammen under behandlingsperioden.

- Jeg er så stolt over innsatsen vi gjorde i Rogaland i fjor! Vi ble beste fylke på landsbasis og Stavanger ble beste storby. Vi klarte stort sett full bøssebærerdekning i alle kommuner og gjennomførte fire ringedugnader til næringslivet fra Vindafjord i nord til Eigersund i sør, forteller en storfornøyd fylkesaksjonsleder. Han er sikker på at årets tema vil treffe bredt og satser på topp plassering også i år.

- Min oppfordring er: **Meld deg som bøssebærer!** Vi vil ha deg med på laget! To timer én søndag i oktober er en liten innsats for at barnefamilier skal få et sted å være sammen i en tung tid. Barns sykdom rammer hele familien, avslutter Anders

Dahle Vedholm.

Registrering av bøssebærere åpner 16. september på tvaksjonen.no.

Anders Vedholm.
Foto: Fanny Huseby

NRK TV-aksjonen fyller 50 år

I år er det 50 år siden NRK TV-aksjonen startet. Hver eneste høst siden 1974 har barn og voksne over hele landet gått med bøsse og samlet inn penger til viktige formål.

Gjennom 50 år har TV-aksjonen samlet inn mer enn 11 milliarder kroner og på den måten bidratt til å hjelpe flere millioner mennesker over hele verden.

Den første TV-aksjonen gikk til Flyktninghjelpen. De fikk inn 22,5 millioner kroner i 1974, som tilsvarer 170 millioner kroner i dag. Siden da har TV-aksjonen gått til både norske og utenlandske formål innen en rekke ulike områder, alt fra regnskogbevaring og minerydding til kreftforskning og psykisk helsehjelp.

- Det er fantastisk å se alle de gode formålene TV-aksjonen har bidratt til gjennom 50 år. Ikke minst er det rørende å tenke på det store engasjementet og givergleden det norske folk har vist. For mange er TV-aksjonen en fast og kjær tradisjon som de har gode minner fra, og den fortsetter å engasjere nye generasjoner, sier Nina Elisabeth Larsen, leder for TV-aksjonen.

Leve flere, og bedre, år

Stikkordet er livskvalitet. Ved å bruke Skipper Worses tilbud kan vi leve flere og bedre år, uten å føle oss ensomme. Trivelige, oppegående og sosiale år – alt mens vi sparer både helsevesenet og Stavanger kommune for store summer.

Av Nina Tjomsland (tekst) Og Randi-Tone Overskeid (foto)

Under samlenavnet Aktiv har Skipper Worse et enestående treningsopplegg, med 65 gruppetimer fordelt på fem bydeler: Ledaal, Sunde, Madla, Hundvåg og Tasta. Rundt 20 faste instruktører, i alder fra 33 til nesten 86, står for alt fra rolig yoga til styrketrening og energisk dans.

Dette er som en annen verden enn da Skipper Worse ble til for 50 år siden. Da var mange pensjonister slitne, ville gjerne møtes til kaffe og wienerbrød og kanskje en liten andakt, og drive i fellesskap med stillferdige hobbyer som håndarbeid og i snekkerbod. Mye av inspirasjonen til treningsgruppene kom fra Lisbeth von Erpecom Vikse, som hadde erfaring med å lede kursvirksomhet gjennom en årrekke før hun kom inn i administrasjonen på Skipper Worse i 2008.

Da hun opprinnelig begynte å arbeide med kursvirksomhet, var forberedelse til pensjonsalder det store, gjerne på bestilling fra bedrifter. En spørreundersøkelse viste et behov for fornyelse. Skipper Worse prøvde mange forskjellige felt, blant dem språk. Men da Lisbeth så hvor mye idrettslag arrangerte, og forsto hvor meningsfylt det er å drive fysisk aktivitet, gikk hun i gang, søkte 1,2 millioner fra helse- og rehabilisasjoner og fikk det faktisk, samtidig som også Stavanger kommune bidro med midler. Slik kunne Skipper Worse skape egne varianter, utdanne instruktører, og ansette en avdelingsleder slik at de fikk satt opp mengder

forskjellige treningstimer. Disse var gratis i prosjektperioden, og helt fra starten av kom det masse folk.

Her er det lett å gå alene på trening

-Da jeg så ble leder for Skipper Worse, var jeg veldig opptatt av styrke kroppen, å forebygge fall, holde oss friske og raske. Her spiller jo også det sosiale inn, fellesskapet. Etter hvert som vi blir eldre, faller mange gamle venner fra, og mange blir alene. Her er det lett å gå alene på trening: alle føler seg velkommen og blir inkludert i fellesskapet. En del av kvaliteten ligger jo også i at Skipper Worse bare er for velvoksne folk; det kan virke avskrekkende å gå på treningsstudio og være omgitt av superspreke 30-åringere i kledelig rosa.

Lisbeth von Erpecom.

Bingo

Bridge

Funksjonell trening på og ved stol ved instruktør Monica Koppe.

Dessuten hadde Stavanger mange innflyttere, svært mange uten storfamilier her. Slik vokste behovet for både fysiske og sosiale opplegg lynraskt på alle sentrene. Flinkle instruktører gjorde det mulig å sette opp stadig nye treningstimer. Fra først av måtte de lokke litt for å få mennene med, men etter hvert oppdaget mange menn også hvor utrolig kjekt det er å delta i et slikt inkluderende fellesskap.

Skipper Worse er enestående!

Det var ikke så enkelt å lage treningssal i Ledaal-bygget, forteller Lisbeth. For å investere i lokaler som egnet seg til alle formene for trening måtte de både ha alle de ansatte med og unngå at eksisterende og ofte tradisjonsrike grupper følte seg tilsidesatt. For eksempel måtte håndarbeids-

og malergrupper flytte. Andre endringer falt på plass av seg selv: det som nå er gruppetreningsrom oppe, har også vært brukt til datakurs. I dag har jo langt de fleste kjennskap til data fra jobb.

Selv var Lisbeth ansatt hos Skipper Worse til hun fylte 67 – og elsket jobben. – Aktiv er kjempeviktig. – I min tid kalte vi det 60 pluss, og pluss har jo mange betydninger. Skipper Worse er enestående, det er virkelig ikke mange organisasjoner som gjør det så bra som her!

– En plass på sykehjem koster rundt 1,2 millioner i året. Tenk hva Skipper Worse bidrar med: et trivelig sted for oss eldre, hvor vi får rikelig med impulser i et inkluderende fellesskap. I dette miljøet kan alle finne seg til rette og holde både hode og kropp i god gang. Tenk bare hva balansetrening, styrketrening og utholdenhet betyr!

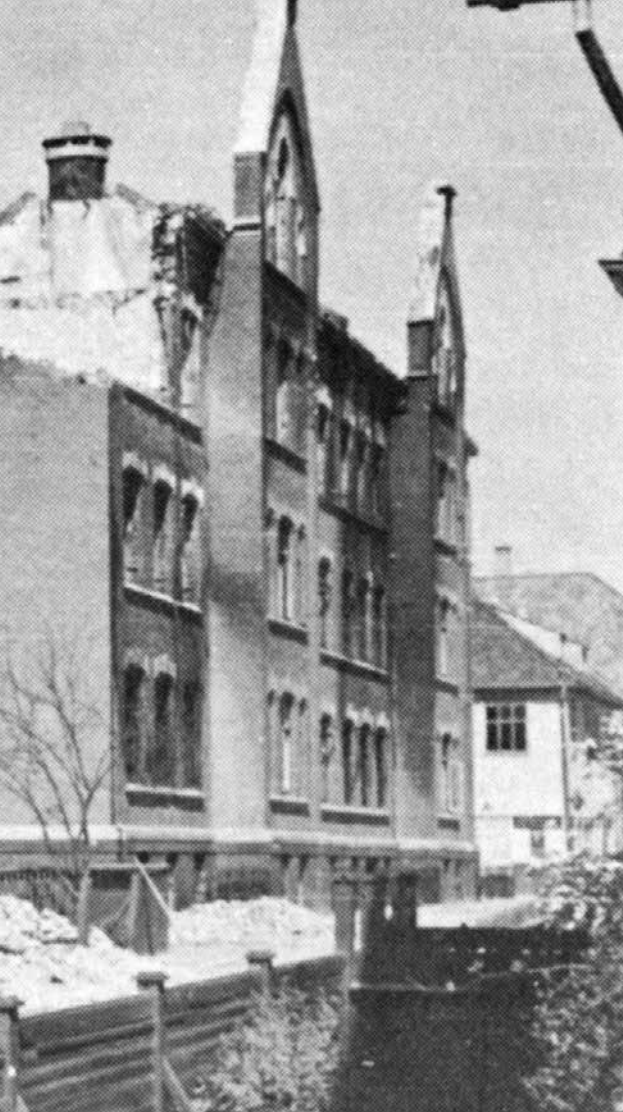

Som det kommer frem av bilde, var skadeomfanget stort. Bakerst ser vi Storhaug skole.

Den gang da Storhaug skole ble truffet av et fly

I tirsdagens utgave av Stavanger Aftenblad 9. april 1940 kunne man lese denne artikkelen med avisenes største bokstaver: «Tyske tropper har satt seg fast flere steder i Norge.» Bare det å våkne opp dagen etter at nå var det krig i landet, var en vond følelse. Det var skremmende og uvirkelig.

Tekst: Owe Østberg

Mens byen ennå ikke var kommet over etter å ha blitt hårtatt 9. april, fikk vi vår første føling med krigen om kvelden 11. april. En kveld som også skulle bli litt av en ildprøve for brannvesenet.

Det var i 20.30 tiden to britiske fly kom inn over byområdet. De ble beskyttet av tyskernes kanoner på Vålandshaugen og Varden. Det ene flyet ble truffet og kom i brann. Som en lysende fakkell gled det igjennom den dunkle vårvelden. Flyet dalte i susende fart med sine røde flammer ned på Storhaug. Her sneiet det noen hus, braste inn i Storhaug skole, for så å havne ved Storhaug Dampbakeris eiendom

på hjørnet av Jelsagata og Sandeidgata.

I det samme øyeblikk da flyet traff bakken, slo ilden ut fra husene og skolebygningen som var blitt rammet og vokste i løpet av få minutter til et enormt flammehav som kunne ses på flere kilometers avstand.

Brannvesenet rykket ut med alt disponibelt mannskap, og slukningsarbeidet foregikk under vanskelige og farlige forhold. Ammunisjonen i flyet eksploderte og frembrakte en trykkbølge som blåste brannfolkene over ende, men heldigvis uten skader. Vindusrutene ble knust i flere hus som lå i brannstedets nabolag.

Det lyktes etter flere timers innsats å bli herre over ilden, men etterslukningsarbeidet pågikk hele natten. Foruten Storhaug skole, ble seks bolighus flammens rov.

Hele flybesetningen på seks mann omkom, og tre av beboerne i området der ulykken skjedde, mistet livet. I tillegg ble en rekke personer skadet. Noen av dem alvorlig, men ikke livstruende.

Hva så med elevene som ikke lenger hadde en skole å gå til? Skolens gymnastikksal lå i en annen bygning mot Hjelmelandsgata. Bygningen unngikk derfor branninfernoet, og gymnastikksalen ble nå innrettet til undervisningsformål for noen av elevene. Resten ble fordelt mellom Metodistkirken og Nylund skole der Storhaug skoles elever måtte gå om ettermiddagen på grunn av plassmangel.

Våland skole var under krigen okkupert av tyskerne som brukte den som losji for soldatene. Etter frigjøringen i 1945 ble skolen tatt i bruk igjen for elever. Alle Storhaug skoles elever ble nå overflyttet til Våland skole der de gikk om ettermiddagen til Storhaug skole stod ferdig gjenoppbygget i ny utgave i 1949 og klar for å ta imot sine elever igjen.

Nedsatt hørsel – veien til utenforskap?

Noen av oss er født døve eller sterkt hørselshemmet, noen får svekket hørsel på grunn av skader eller sykdom i barndoms-, ungdoms- tidlig voksentid.

Tekst: Bente Hildeng Næss

Men etter hvert som gjennomsnittsalderen øker er det mange av oss som sliter med hørselen. I de fora vi treffer hverandre er det mye grått hår og små nette høreapparat diskret bak øret å se. Når vi er kommet i den alderen der vi synes at alle – spesielt de yngre snakker alt for fort, sluker stavelser og lyder, i det hele tatt utydelig, er

det på tide å oppsøke fastlegen og rådføre seg om mulig hørselstap.

Nyttige hjelpemidler

Fastlegen viser oss videre til hørselslege og audiograf. Disse kan fortelle oss om hørselstilstanden vår, og utstyre oss med både høreapparat og evt. andre nødvendige

«dippedutter». Vi får også god veiledning i bruken av utstyret. Noen av funksjonene blir daglig brukt, slik som å koble telefonsamtaler direkte til høreapparatene slik at telefonsamtalene blir like tydelige som «før i tiden». En lignende funksjon er det til lyden på TV. I tillegg kan vi få brannmelder og dørklokke med forsterket lyd og vibrasjon. Sammen med utstyret får vi veiledning i bruken av dette.

Etter hvert som hørselen svekkes videre, kan vi prøve ut sterkere høreapparat. Dette hjelper som regel. I tillegg kan en få en form for kommunikasjonsutstyr som hjelper i kommunikasjon i mindre grupper. Det er også utstyr som kan hjelpe ved foredrag og lignende. Dette er kommunens rådgivningskontor for hørselshemmede og hjelpemiddel-sentralen behjelpelige med.

God veiledning

Når alt dette er på plass og en har fått opplæring i bruken av utstyret, da er vel alle problemer løst? Mye er løst, men erfaring viser at det som ikke brukes daglig, glemmes, eller at utstyret ikke fungerer som forventet. Til hjelp da har kommunen et rådgivningskontor på Johannes Læringssenter. Veilederne er også å treffe på ulike sentrale steder ellers i kommunen (se annonsen i siste delen av Mortepumpen). Her er det altså opp til oss selv å søke råd og hjelp. Så egentlig får vi all mulig hjelp gjennom helsesystemet vårt, men da er vel alt vel?

Manglende informasjon

Nei, dessverre er det ikke slik. En av våre lesere har informert oss litt om livet til en svært hørselshemmet person. Problemene hans melder seg spesielt når mange er

tilstede i samme rom, det være seg sosiale sammenhenger med familie/venner eller i større forsamlinger som foredrag e.l. . Hvis rommet i tillegg har dårlig akustikk, blir problemene svært store – så store at en mister mye av innholdet i f.eks et foredrag, eller i samtaler, det blir vanskelig å diskutere eller å delta i en samtale. Det blir ofte en utrygghet for å komme «god dag mann, økseskaft» innlegg i samtalen. En blir mer passiv enn en ønsker og får en følelse av å være usynlig.

Så hva ønsker han og de fleste i hans situasjon seg?

- At det jobbes med de akustiske forhold i ulike lokaler
- At deltakerne i en samtale/diskusjon disiplinerer seg til snakke en og en, og sikre seg at også den med hørselstap er med i samtalen.
- At det er forståelse for at hjernen ikke svekkes i takt med hørselen
- At engasjement og interesse ikke svekkes av hørselstap
- At det gis mer informasjon om hvordan en på best mulig måte kan kommunisere med personer med hørselstap.

På nettet ligger det mye informasjon om nettopp kommunikasjon med hørselssvekkede. Her kan en finne mange gode råd og tips, de fleste innlysende og lette å gjennomføre, men uhyre lette å glemme i det daglige. Vår innsender har et sterkt ønske om at alle går inn og gjør seg kjent med dette, og at det gis mer informasjon fra kommunen.

Til slutt minner både han og jeg om at vi kan alle ende opp med sterkt nedsatt hørsel, så god lesing.

Klubbens medlemmer sammen med utvekslingsstudent fra Brasil i midten, Joao Guilherme.

Stort og nyttig fellesskap

Stavanger Rotary Klubb er 100 år i år. Festtalene ved feiringen 18. oktober kan spille på livskraft, glede, og livslang læring. – Leter du etter en klubb hvor du kan finne noe meningsfylt og givende i voksen alder, er dette et strålende valg, sier presidenten, Beathe-Jeanette Lunde: - Her blir vi kjent med nye mennesker og kommer med i et spesielt nettverk. Medlemmene har så forskjellige erfaringer og bakgrunn at jeg alltid føler jeg har lært noe når jeg går hjem fra et møte.

Av Nina Tjomsland

Da hun flyttet tilbake til hjembyen etter 30 år i utlandet, trengte hun å finne tilhørighet – og fant Rotary perfekt. Ved jubileet har klubben 59 medlemmer, 22 damer og 37 menn, og har ennå plass til flere. Selve det ukentlige møtet, hver onsdag kveld i Sjømandsforeningen øverst i Sjøfartsmuseet, varer akkurat en time, og så kommer en halvtimes sosialt treff til for dem som ønsker det.

Verdens eldste service-organisasjon

Rotary er verdens eldste service-organisasjon. En amerikansk advokat fant ut at det måtte ha mye for seg å samle folk fra mange ulike yrker, med ulik erfaring, for å lære om hverandres oppgaver og arbeidssteder. Klubben skulle være upolitisk og religiøst nøytral. Året var 1905, og bevegelsen slo an så det monnet. Kristiania var først i Norden, i 1922, og to

Fra en sosial samling i klubbens møterom i Stavanger Søemandsforening.

år etter kom Stavanger og Bergen med. I dag har rundt 34.000 klubber i mer enn 200 land til sammen rundt 1,2 millioner medlemmer.

Gjennom pensjonist-år kan det føles viktig å finne oppgaver som gir en opplevelse av å være nyttig. I denne organisasjonen står det å være til gagn sentralt. Internasjonalt er nok Rotary best kjent for innsatsen gjennom snart 50 år for å utrydde polymyelitt. Stavanger Rotary arbeider også langsiktig for å hjelpe en skole i Vietnam, og få flest mulig klubber med i aksjon «10.000 Happy Birthdays», det internasjonale jordmor-prosjektet for å utdanne fødselshjelpere som drastisk får redusert fødselsdødeligheten i Malawi.

Trofaste medlemmer

Her hjemme har klubben gjennom tidene engasjert seg i mange prosjekter, de siste årene blant annet i et nært samarbeid med Frelsesarmeen for å skaffe julegaver til barn og unge, og passe julegrytene ved Domkirken og i Madlatorget.

Det er tydelig at når folk først er med i dette fellesskapet, er engasjementet slitesterkt: i Stavanger Rotary Klubb er gjennomsnittlig

ansiennitet 19 år, fire medlemmer har vært med i mer enn 50 år. Beathe-Jeanette oppsummerer raskt: - Her kan du lære så mye, du kan få venner, et nettverk av folk som bryr seg, en gratis mentor – det er gull verd!

Alle interesserte kan henvende seg til stavanger@rotary.no

Klubbpresident Beate-Jeanette Lunde.

INFORMASJONSSIDER

Innenfor de neste sidene har vi samlet det meste av nyttig informasjon og annonser.

Redaksjonen minner om at alle frivillige lag og organisasjoner, foreninger og menigheter får annonsere gratis i Morte pumpen.

Kommersielle annonsører står selv ansvarlig for tilbudets innhold, pris og kvalitet

Vil du delta i en studie for å se om Omega-3 har effekt på aldringsprosessen?

Vi søker etter deltakere som kan være med og teste ut AvailOm, et omega-3 produkt. Du vil enten få aktivt virkestoff eller placebo over en 6 måneders periode. I studieperioden må du komme til SUS 3 ganger for å blant annet ta kognitive tester og tester av muskelfunksjonen din. Du vil også bli bedt om å avgi biologisk materiale, som blod og spytt.

For å være med må du være over 55 år og ha en BMI mellom 25 og 30. Du kan ikke ha alvorlige sykdommer og du kan ikke ha tatt tran eller andre omega-3 produkter de siste 6 månedene.

Det vil bli gjort forundersøkelser for å se om studien passer for deg. Ta gjerne kontakt med studiesykepleier på telefon 90799285 eller send en epost til sesamforskning@sus.no for mer informasjon.

Ny blodprøve kan forenkle og forbedre diagnostikken av Alzheimers sykdom

Hukommelsesvansker?

- **Glemsomhet**
- **Forvirring om tid eller sted**
- **Vansker med å finne ord**
- **Vansker med å planlegge eller løse vanlige oppgaver**
- **Endring i humør og personlighet**

I Sør-Rogaland pågår forskningsprosjektet

Blodprøve for tidlig påvisning av Alzheimers sykdom.

Snakk med fastlegen din om å delta i studien.

FOTPLEIE – Kr. 700,-

Husk å stelle godt med undersåttene dine, de bærer deg rundt hele dagen...

Janes Fotpleie Tlf. 95 05 71 76

Org.nr. 81727772

Du får:

- mykgjørende fotbad
- filing av hard hud
- fjerning av gamle neglebånd
- filing/stelling av negler
- massasje
- neglelakk (ikke inkludert, kr. 100,-)

Jeg tar med meg utstyret og kommer hjem til deg!

GATEMAGASINET
ASFALT

KR 100,- HALVPARTEN GÅR TIL SELGER gatemagasinet@slatt.no

Senior Norge

Senior Norge Rogaland inviter
til møte på

Tante Emmas hus ved Breiavannet
Onsdag 30. oktober 2024 kl. 12.00

Vi har et spennende tema:
«Livet er aldring» ved Arnfinn Fiskå
- senior rådgiver ved Regionalt
kompetansesenter for eldremedisin og
samhandling (SESAM)

Alle får kaffe/te pluss noe å bite i

Alle hjertelig velkommen.
Aud Klovning Knudsen (styreleder)

Er du voksen og utsatt for **vold** eller **overgrep**?

Enten det er deg eller noen du
kjenner, kontakt kommunens
TryggEst-koordinator på

456 56 457

Stavanger
kommune

Bergeland bydelssenter

Jelsagt, 2, 4012 Stavanger. Mobil 948 22 653. E-post: bergeland.bydelssenter@stavanger.kommune.no
Åpent mandag–torsdag kl. 08.30–15.00. **Stikk innom for en kaffekopp og en drøs!**

Lyst til å prøve noe nytt?

Kom og se – ka me har fått te! For (kommende) pensjonister – og andre med ønske om en aktiv hverdag. Mange kjekke kurs og aktiviteter og kanskje du har noen nye idèer?

Aktiviteter 2024

Mandager:

Snekkerverksted kl 08.30 – 14.30
Malegruppe kl 10.00 – 13.00
Trim med frivillig instruktør kl 10.30 – 11.30

Tirsdager:

Snekkerverksted kl 8.30 – 14.30
Spikkegruppe kl 9.00 – 13.00
Rank og Glad kl 9.15 – 10.15
Pust og Strekk kl 10.30 – 11.30
Sosial Bingo kl 12 – 14 annen hver tirsdag (partallsuke)
Porselensmaling kl 15 – 18 annen hver tirsdag (partallsuke)

Onsdager:

Snekkerverksted kl 8.30 – 14.30
KREON malegruppe kl 09.00 – 13.00

Torsdager:

Snekkerverksted kl. 8.30 – 14.30
Rank og Glad kl. 9.15 – 10.15
Håndarbeidsgruppe kl. 10.30 – 13.30
Malegruppe kl 9.00 – 13.00.
Bridge kl 14.00 – 18.00

Fredager:

Snekkerverksted kl 8.30-14.00

Kurs 2024

Rank og glad - tirsdag og torsdag kl. 09.15 – 10.15.

God styrketrening, med elementer fra yoga, pilates og dans.

Bedrer balanse og styrker kjernemuskulaturen.

PUST og STREKK - tirsdag kl. 10.30 – 11.30

PUST TIL ET BEDRE LIV – så enkelt at alle kan lære
Fokus på pusteteknikk, avspenning og lett strekk - finn ro og trygghet i egen kropp

Begge økter med Ida Robberstad

Klippekort à 15 klipp, kan brukes på begge treningene kr. 1200,-

Gratis prøvetime. Trening hele året, unntatt ferier.

Andre kurs settes i gang ved stor nok interesse:

F.eks.: Farg ditt eget garn, lefsekurs eller kortlaging.
Kanskje du har ideer til kurs du ønsker å holde selv eller tanker om andre kurs som kunne vært interessante? Da hører vi gjerne fra deg!

Camilla Apeland - «De nære ting» - en danseforestilling.

Tirsdag 12. november kl 13

Gratisforestilling i regi av Den kulturelle spaserstokk – Velkommen!

KERAMIKKVERKSTEDET – vårt nyeste aktivitetstilbud.

Har du grunnleggende kunnskap om leire og keramikk, er selvgående og ønsker å jobbe i fellesskap med andre?

Da er du velkommen til å benytte fasilitetene her. Du må ta et introkurs, om bruk av verkstedet, før du får bruke lokalet.

Introkurs annonseres på sosiale media og koster kr. 200,-

Keramikkverkstedet har åpent fra kl 10 – 14 hver mandag, tirsdag og torsdag.

Nabolagshagen!

Har du grønne fingre, men ingen hage? Savner du å stelle med planter, bed og jord? Velkommen til oss!

Eller kom - bare for å nyte en kopp kaffi og en prat i vår flotte oase.

Sommerstengt i uke 29 og 30 og mange av de faste aktivitetene har «skoleferie».

Kunstutstillinger:

Det blir kunstutstilling med Bergeland Bydelssenter sine egne malere og kunstnere. Vernissasje 25. oktober kl 18 – 20.

Utstillingen kan ses til 19. november.

Kunstutstilling med Øystein Jacobsen – med åpning 22. november. Utstillingen vil henge ut året.

BERGELAND BAZAR

Det blir nye markeder i juni august og oktober.

Her får du oppleve et myldrende folkeliv og det er fullt av fristelser for både øyne og gane.

Bondens Marked kommer med sine varer og det blir stands i «Stuå» med salg av håndverk, samt kortreiste spiselige varer. Kanskje du har lager fine ting som du ønsker å selge hos oss? Send oss en mail med bilder av produktene dine.

Du får kjøpt mat, kaker og kaffe. Velkommen!

Konsert- og kulturkvelder annonseres etter hvert.

Følg ellers med på kommunens nettsider, facebook og i lokalaviser, for informasjon om det som skjer på huset.

Kontakt oss på Bergeland Bydelssenter for informasjon/brosjyre.

Kjære SUS pensjonist

Velkommen til høstens møter
i Frelsesarmeens lokaler,
Kongsgaten.50

Program:

Onsdag 02.10: Tema: «Det fantes løgne folk før i tiå og»
Kl. 17-19 v/Engwald Parr Iversen; Journalist, tidligere Redaktør.

Onsdag 06.11: Tema: «Svein Tang Wa»
Kl. 17-19 v/Gunnar Roalkvam; Forfatter og Historiker.

Onsdag 27.11: Julemøte. Eget program sendes ut senere.

Hjertelig velkommen til høstens møter.

Hilsen Styret

Byggefirma Håland

Vi hjelper med allt av vedlikehold og oppgaderinger på eiendomen din.

- Tømmerarbeid.
- Elektrikerarbeid.
- Rørleggerarbeid.
- Murerarbeid.
- Hagearbeid.

gratis befaring

Ta kontakt på tlf 40168964 for en uforpliktende prat

Velkommen til

ONSDAGSTREFF

MAT OG PRAT - DAGENS TEMA - UTLODNING

Hundvåg kirke kl. 11.00

9.oktober

Kåseri om Stavanger gjennom
900 år v /Gunnar Roalkvam

13.november

Tema «I samme båt»
Anne Synnøve Vegge, ny diakon i Hundvåg,
forteller om Hjerter for bydelen

11. desember

Juleavslutning med grøt
Vi får besøk av Kari og Ståle Ree

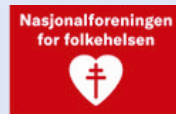

 DEN NORSKE KIRKE
Hundvåg menighet

Program for Stavanger Lærernes Pensjonistlag høsten 2024

- 22.10 «Smak av ungdom i
alderdommen» ved Olav
Eikeland og Nicol Hjort Olsen.
- 19.11 Kongsgård skole 200 år v/
Trond Petter Harstad.
- 10.12 Ernst Båsland tar for seg «Poesi
og livskunst i julesangene»

Møtene holdes i Frelsesarmeens lokaler i
Kongsgaten 50, og de starter kl 11.00.
I tillegg til foredrag, blir det sang,
opplesning og mat og kaffe. Hvis du er
medlem, betaler du 150 kr, hvis du ikke er
medlem, betaler du 200 kr. Påmelding tre
dager før møtet på SMS telf. 90602848.
*flere opplysninger kommer

Slagforeningen i Rogaland.

Vi er et lokallag underlagt
Nasjonalforeningen for folkehelsen med
120 medlemmer som møtes på Skipper
Worse første mandagen i måneden
kl. 18.30. Sosialt samvær med god
musikk eller foredrag. Kaffe og utlodning
hører med.

Det blir arrangert bussturer lokalt og årlig
tur med reiseleder til Mallorca til
handicapvennlig hotell.

Hjertelig velkommen til alle som har lyst å
være med.

Er det noen spørsmål er det bare å ta
kontakt med
Reidun Jones - tlf. 93 41 79 71

Bli med på lokalhistoriedugnad

Her er kontaktdetaljer til historielaga

Eiganes-Våland Historielag

Leiar: Johanne Bernice Skjæveland,
tlf. 404 85 332, jskj@lyse.net ,

Finnøy Historielag

Leiar: Kåre Vargervik, tlf. 412 96 255,
e-post: karev51@hotmail.com

Hillevåg Historielag

Leiar: Sigmund Hatløy, 475 00 883,
sigmund.hatløy@hotmail.com

Hundvåg og Øyane Historielag

Leiar: Torbjørn Kindingstad, 922 29 639,
e-post: torbjorn.kindingstad@lyse.net

Jåttå og Hinna Historielag

Leiar: Atle Ellefsen, tlf. 908 93 871,
atle.ellefsen@gjensidige.no

Madla historielag

Leiar: Helge Molaug , 918 35 725,
helgmol@hotmail.com

Rennesøy historielag

Leiar: Anny Hatlen, tlf. 982 86 520,
e-post: annhatle@online.no

Stokka Kultur- og Historielag

Leiar: Kjell M. Søyland, tlf 91345460,
e-post: Kjell.m.soyland@lyse.net

Storhaug Historielag

Leiar: Johnny Emanuelsen, 466 19 155,
e-post: storhaughistorielag@gmail.com

Tasta Historielag

Leiar: Ivar Andersen. Tlf. 913 92 462,
e-post: andersen.ivar@lyse.net

Kreft ... Hva gjør jeg nå?

Vi har tilbud og aktiviteter for kreft-rammede, pårørende og etterlatte.

Å være kreftsyk kan by på mange utfordringer i hverdagen. Kreftforeningen tilbyr praktisk hjelp, rådgivning, kurs og møteplasser rundt omkring i landet. Alle tilbudene er gratis.

Les mer om tilbudene på kreftforeningen.no eller ring 21 49 49 21.

Ingen skal møte kreft alene – snakk med oss i Kreftforeningen.

KREFTFORENINGEN
TIL FOR DEG

Åpen kafe på Gausel bydelshus Velkommen til åpen kafe på Gausel bydelshus

Tar du en tur rundt den vakre naturen på Gausel, eller vil du bli bedre kjent med folk i nærmiljøet?
God hjemmelaget og lettvinnt middag til ungene etter skolen?

På Åpen kafe, treffer du ildsjelene Ingvill og Bertha som tar dere imot med god stemning på onsdager med Datahjelp og torsdager med varm middag. **Til alle i alderen 0-120!**

Kontakt:

Gausel bydelshus:
Epost: Edyta.Jenarczyk@stavanger.kommune.no
Mobil: 51508661

Heddeveien 141,
4033 Stavanger

Datagruppen på IDUN

Hver torsdag fra 10.00 til 11.30 på IDUN huset.

Trenger hjelp med grunnleggende data?

Da kan kanskje vi på Frivilligsentralen på Hinna hjelpe deg.

Hva kan vi hjelpe med? Det kan være smarttelefon, pc, Windows bruk av Mac, bruk av Ipad.

Vi kan ikke garantere at vi har svar på alt, men vi vil prøve etter beste evne, og er det spørsmål vi ikke tar på strak arm, kan vi forsøke å finne ut av det.

Bare ta med pc, Mac, nettbrett eller smarttelefon. Ta også med noe å skrive med eller på, som f.eks. notatblokk og kulepenn.

Ofte kan man stå fast og må laste ned program eller oppdatering. Da er det nyttig å ha noe å skrive på eller med.

Toralf Sandø, som i flere år har drevet datakurs på Idun, vil med dette forsøke å hjelpe etter beste evne.

Velkommen til Datahjelp for seniorer

I samarbeid med Seniorene AS og Kakadu Ignite tilbyr vi datahjelp følgende datoer:
24.09, 08.10, 22.10, 05.11, 19.11 kl 13.30 -15.00

Undervisningen er temabasert, men du kan også få personlig veiledning hver gang. Ta med deg telefon, nettbrett eller pc og kom! Tilbudet er for alle, om du er nybegynner eller har en del datakunnskap, vil du kunne få gode tips til bruk i hverdagen.

Vil du vite mer om datahjelp? Ta kontakt på telefon 45 73 33 05 eller se Facebook: Drøsen kafé, kultur og aktivitet

Velkommen til Bokspa/lesegruppe

Onsdag 16.10 kl 13.00 – 14.30

Bokspa/samlesing (vi bruker Shared reading – metoden)

Tirsdag 12.11 kl 13.00 – 14.30

Bokspa/samlesing (vi bruker Shared reading – metoden)

Vi leser en tekst sammen og du kan bare lene deg tilbake og lytte til en ansatt som leser høyt for deg. Du trenger ingen forkunnskap for å delta i lesegruppen og det er heller ingen forberedelser i forkant. Det er frivillig om du vil delta i samtale om teksten eller bare være tilhører. Share-reading metoden bidrar til en personlig og sosial leseopplevelse uten å stille noen krav til deg som deltaker.

Vil du vite mer om lesegruppen? Ta kontakt på telefon 45 73 33 05 eller se Facebook: Drøsen kafé, kultur og aktivitet

Et utvalg av høstens tilbud

Onsdager og torsdager kl 14.00 – 15.00: Sterk og stødig - påmelding

Torsdag 24.10 kl 17.00: Konsert med Kjell Elvis

Torsdag 14.11 kl 17.00: Konsert med Britt Synnøve Johansen

Konsertene er finansiert med Folkehelsemidler fra Stavanger kommune.

Velkommen til å vår hyggelige kafé med god mat og sosialt fellesskap. Her får du kjøpt middag fra eget kjøkken. Oppdatert meny legges ut på Facebook ukentlig. Kaféens åpningstider er tirsdag, onsdag og torsdag kl 14.30 – 17.00.

Vil du vite mer om tilbudene våre?
Ta kontakt på telefon 45 73 33 05 eller se Facebook: Drøsen kafé, kultur og aktivitet

Drøsen kafé, kultur og aktivitet finner du i første etasje på Tasta sykehjem, Prestveien 14, 4025 Stavanger

SENIORENE

Vi hjelper deg

...og gjør hverdagen enklere:

- Hagearbeid
- Vedlikehold og maling
- Enklere flis/murararbeide
- Snekkerarbeide
- Montasjearbeide
- Hjelp i hjemmet
- Montering av møbler
- Tjenester til sameie - borettslag
- Hjelp med IT, data/teknisk
- Hjelp til innkjøp og levering
- Leksehjelp grunnskole - VGS
- Ta kontakt, vi fikser mye annet!

For mer informasjon, vennligst kontakt oss i Stavanger og omegn på telefon:

970 57 643

Eller e-post:

stavanger@seniorene.no

Besøk oss også på:

www.seniorene.no

Vi søker også spreke Seniorer som ønsker å jobbe med oss!

Stavanger
demensforening

Bli med på laget for en bedre demensomsorg, støtt forskning på demens og den lokale demensforeningen!

Er du ikke medlem, men har lyst til å bli det?

Meld deg inn i Nasjonalforeningen for folkehelsen på nettsiden nasjonalforeningen.no/bli-medlem/, eller send en e-post til Nasjonalforeningen Stavanger demensforening. demensforeningenistavanger@gmail.com

Tlf.: 901 82 272, leder Johanne Vik

Følg oss på Facebook:

<https://www.facebook.com/stavangerdemensforening>

STAVANGER MANNSKOR

Bli med og syng med oss!

Hos oss i Stavanger mannskor har alle stemmerett – lyse som mørke, nye som erfarne og unge som voksne.

Vi er stadig på jakt etter nye medlemmer og kan friste deg med et godt miljø, sanger fra pub til kirke og trivelige øvinger hver mandag kl. 19.00.

Vårt øvingslokale er i Madla Bydelshus.

Kom på neste øvelse – så er du i gang!

For mer informasjon – se www.stavangermannskor.no

SESAM WISEAGE

WISEAGE er SESAM sin plattform for brukermedvirkning og samfunnsengasjement hvor personer over 60 år deler av sin visdom, får ny kunnskap om og mulighet til å delta i forskning ved SESAM.

Bli med i WISEAGE eller få mer informasjon?

SESAM – Regionalt kompetansesenter for eldremedisin og samhandling

Stavanger Universitetssjukehus, Postboks 8100, 4068 Stavanger

Telefon SESAM +47 51515619 / **WISEAGE** +47 468 94 609

e-post: wiseage@sus.no.

Følg oss på Facebook: WiseAgebySESAM

SESAM

HELSE VEST

 HELSE STAVANGER
Stavanger universitetssjukehus

Hvor skal du bo når du blir eldre?

Alternativet kan være Solvang Omsorgsboliger som ligger på Eiganes.

En blokk med topp beliggenhet, og 26 moderne leiligheter fra 40 til 70 kvm, stor park ute, og takterrasse. Alle leilighetene har kjøkken/stue, soverom, bad, bod og gang. Nærhet til sentrum og til alle fasiliteter. Her er det ingen innskudd, kun leie og depositum.

Frokost og middag blir servert
7 dager i uken.

Vi har også frisør og fotpleie på huset,
og mye sosialt samvær.

Solvang er basert på medlemskap,
og alle kan bli medlem.
Medlemskap koster kr. 1500,- for par,
og kr. 1000,- for enslig.
I tillegg kommer det en årlig avgift
på kr. 100,-.

Ta kontakt for tegning av medlemskap
på www.solvangomsorgsboliger.no
eller på telefon 51 84 90 00.

Foto: Stein Hugo Kjelby

Formiddagstreff i Stokka kirke

Formiddagstreffene i Stokka menighet
begynner alltid onsdager klokka 1100.

Høst 2024

9. oktober

Arild Vøllestad: Kameratklubben anno
1949 – et eksempel på stavangersk
diakonalt engasjement

13. november

Liv Helene Austbø: Mitt liv som diakon

50 år!

11. desember

Kari Arnøy og Hans Eivind Riise: Julen i
ord og toner

**Fredag 29. november klokka 1800
er det adventsfest i Stokka kirke.**

Håken Kessel kommer og snakker om
silkeveien før og nå.

TRADISJONELT BOKHÅNDVERK

ERLAND A/S

Sjøhagen 11 · 4016 Stavanger

bok@bokbinderieterland.no

www.bokbinderieterland.no

Reparasjoner · Nyinnbindinger ·

PRIVATKUNDER · BEDRIFTER

Ring 51 88 10 04 eller stikk
innom vårt verksted i Hillevåg

Et komplett bokverksted siden 1989

Bli medlem i Byhistorisk forening Stavanger!

Dersom du er interessert i Stavangers historie, er vår forening noe for deg. Som medlem får du innbydelse til åtte–ti foredragskvelder/byvandringar årlig samt to nummer av foreningens magasin *Stavangeren*. Magasinet er på ca. 100 sider og inneholder stort sett bare spesialskevne artikler. Alt dette er inkludert i medlemskontingenten som er kr 400 for enkeltmedlem og kr 550 for familiemedlemskap.

På våre nettsider – www.byhistoriskforening.org – finner du mengder av historisk stoff om Stavanger og også mer informasjon om foreningen og arrangementene. På nettsiden kan du også sende din innmelding. Du kan også sende e-post til pedersen@marstad.net eller ringe/ sende sms til 908 28 467.

Rosenberg Pensjonistforening

Rosenberg Pensjonistforening har sine møter i Rosenberg Idrettshall. Her disponerer vi kontorplass, møtelokale og treningslokale. Fotball, gymnastikk og apparattrening er populært. Vi møtes hver mandag og torsdag fra kl. 07.00–11.00. Treningen starter kl. 08.15. Det er også mulig å møte opp for en kopp kaffe,

og drøs med tidligere kolleger. Første torsdag i måneden, har vi medlemsmøte som begynner kl. 10.00. Her har vi som regel en innleder med populære/viktige emner. Pensjonistforeningen er åpen for pensjonister fra Rosenberg Verft, men tar også imot personer som tidligere har vært ansatt ved verftet, eller som på annen måte har spesiell tilknytning til bedriften. Har du lyst til å være med oss, kan du ta kontakt med oss mandag eller torsdag i Rosenberg Idrettshall mellom kl. 08.30 og 11.00, eller direkte til lederen Karl Børge Larsen, tlf. 452 69115.

Visste du at vi har en frivilligsentral i hver kommunedel i Stavanger? Ta kontakt med din nærmeste sentral for å få mer informasjon om frivillig aktivitet i ditt nærmiljø, eller sjekk ut stavangers.frivilligsentraler.no

Eiganes og Våland frivilligsentral:

Elizabeth Parra Ganteaume,
mobil: 47784171

Finnøy frivilligsentral:

Ragnhild Valand, mobil: 99398595

Hillevåg frivilligsentral:

Nina Tunge- Kvamme, mobil: 47482281

Hinna Frivilligsentral:

Sunniva S. Roberts, mobil: 91842657

Hundvåg frivilligsentral:

Ann Therese Madland, mobil: 99290718

Madla og Kvernevik frivilligsentral:

Robert Raustein, mobil: 47398900

Rennesøy frivilligsentral:

Kim Tysse Ingebrigtsen,
mobil: 45658570

Storhaug frivilligsentral:

Hege Benedicte Blom Stene
mobil: 90713992

Tasta frivilligsentral:

Eva Maria Gärtner, mobil: 46925212

Du er også hjertelig velkommen til å ta kontakt med oss dersom du savner noen aktiviteter i din kommunedel. Vi ser frem til å høre fra deg!

Rådgivningskontoret for pensjonister i Stavanger

Vi gir pensjonister bosatt i Stavanger gratis rådgivning innen en rekke områder:

- Arv og testament
- Overskjøting av fast eiendom
- Pensjon og forsikringer
- Skattespørsmål
- Fremtidsfullmakter
- Andre saker du synes det kan være nyttig å snakke med oss om

Våre rådgivere har bred yrkeserfaring og vi har taushetsplikt. Rådgivningskontoret holder hus i underetasjen i Tante Emmas Hus, Kongsgata 42, med inngang fra Breiavatnet. Kontoret drives av Fellesutvalget for pensjonistforeninger, med verdifull støtte fra Stavanger kommune.

For timebestilling ring **51 50 78 90** mellom kl. 10 og 12. Er vi opptatt, legg igjen beskjed på telefonsvarer så ringer vi tilbake så fort vi kan. Eller send e-post til: radgivningskontoret@stavanger.kommune.no

**Fellesutvalget for
pensjonistforeninger
i Stavanger**

Velkommen til Skipper Worse AKTIV!

Vi tilbyr allsidig trening for aldersgruppen 55+ i 5 bydeler; Eiganes, Madla, Tasta, Hundvåg og Sunde/Kvernevik. Vi har flinke instruktører og treningstimer som spenner fra yoga til styrke, balanse, kondisjon, linedans og zumba.

På Eiganes har vi et velutstyrt treningsstudio med apparater og frivekter. Åpningstid mandag til torsdag kl. 08.30 til 18.00 og fredag fra kl. 08.30 til 15.00. *Velkommen til oss for 2 måneder gratis trening! NB: Gjelder kun ut 2024 for nye medlemmer som ikke har vært medlem i AKTIV før, ved inngåelse av ½ års medlemskap.* Prisen for ½ års-medlemskap er kr 1650,-

Ta kontakt direkte til våre senter for å høre mer. Vi har felles telefonnr. 51 56 43 30. Du kan også besøke hjemmesiden vår www.skipper-worse.no/AKTIV

MIDDAG PÅ DØREN

Vi leverer middag og dessert til hjemmeboende som ønsker eller trenger det. Ingen aldersgrense! Dette er næringsrik og variert kost ut fra en valgfri meny.

Middagen leveres vakumpakket i praktisk emballasje, og vi anbefaler oppvarming i mikrobølgeovn.

For mer informasjon og bestilling, kontakt oss på tlf.nr. 51 56 43 30 (tast 5) eller 411 05 703. Se hjemmesiden vår www.skipper-worse.no for ytterligere opplysninger.

«FINE KLÆR» - GJENBRUKS- BUTIKKEN PÅ SKIPPER WORSE LEDAAL

Visste du at vi har egen gjenbruksbutikk med pent brukt dametøy og accessoarer?

Vi får stadig inn nytt.

Prisene er veiledende og rimelige.

Ta turen innom oss da vell!

Åpent til 15.00 mandag til fredag.

Hverdagsglede på Ågesentunet

Skipper Worse Ågesentunet er et aktivitetssenter for hjemmeboende personer som har demenssykdom. Med fokus på trivsel og en aktiv hverdag, møtes vi til aktiviteter som turgrupper, trim, kafe og allsang og musikk.

På Hverdagsglede tilbyr vi et sosialt fellesskap med mennesker i samme situasjon. Sammen ønsker vi å skape fine øyeblikk og glede oss over gode opplevelser i hverdagen.

TA GJERNE KONTAKT MED OSS: Leiv Førland Bru, tlf. 51 56 43 30, tast 4/
mobil 415 45 781 og/eller Marianne Køningsberg, mob.nr. 922 13 321.

Rådgivningskontor for hørselshemmede og deres nettverk

Spørsmål om å leve med nedsatt hørsel. Bruk og stell av høreapparater. Informasjon om tilbud og rettigheter. Hjelp med brev, søknader og skjema o.a. Enkel hørselscreening.

Stavanger kommune har Rådgivningskontor for hørselshemmede over 18 år og deres nettverk. Tjenesten er gratis og gjelder for innbyggere i Stavanger og Randaberg.

Rådgiverne kan treffes på Johannes læringscenter i Haugesundsgata 27 – etter avtale.

Treffpunkter:

Tante Emmas Hus	Kl. 11.00–12.00: Første torsdag i måneden
Skipper Worse Ledaal	Kl. 11.00–12.00: Andre torsdag i måneden
Rennesøy helse-og omsorgssenter	Kl. 09.30–11.30: Tredje torsdag i måneden
Judaberg innbyggertorg	Kl. 12.00–14.00: Tredje torsdag i måneden
Formiddagstreff i Døvekirken	kl. 11.00–13.00: Hver tirsdag (fortrinnsvis for døve og tegnspråkbrukere)

Dersom du ikke har mulighet til å komme til oss, kan vi også avtale hjemmebesøk. Rådgivningskontoret er stengt i skoleferier.

Telefon eller SMS 47 80 35 41 (telefon betjent tirsdager og torsdager)

e-post: horsel@johannesls.no

Postadresse: Pb 8069 Forus, 4068 Stavanger

www.johannes.no

Spesialavdeling Voksne (gult felt på nettside)

Stavanger
kommune

SKIPPER WORSE SPORT

Skipper Worse Sport har vært aktiv i 35 år den 12.02.2020. Vi er en uavhengig forening av voksne, glade kvinner og menn fra 60 år, som liker å trimme. Hver tirsdag og torsdag trimmer vi i Stavanger Idrettshall SAL A. Fra kl. 09.00 – kl. 11.00 kan du spille badminton. Det er både for nybegynnere og hagespillere og vi har trener som kan instruere. Fra kl. 11.00 til 12.00 er det musikk og gymnastikk

Vi har god plass og greie garderober med dusj. Vi er nå 135 medlemmer og betaler kr. 300,00 i årskontigent. Vi har plass til flere og ønsker nye medlemmer hjertelig velkommen.

For opplysninger: Berit Garvik
berit.garvik@wemail.no

Mobil: 951 12 122

Hei alle pensjonister

Vi vil øke kapasiteten i gruppen og ta med flere. Er du nylig blitt alene som pensjonist eller lignende? Kanskje du har fått litt god tid nå og søker nytt nettverk?

Vi er en gjeng med kjekke damer som treffes med jevne mellomrom. Tilbudene er mange og vi søker dere som har lyst og tid til bli kjent med nye. Ta kontakt på mail sissel.kvale@lyse.net så snakkes vi.

LAWN BOWLS PÅ LASSA

Er du mellom 19 og 90 år?

Kom og prøvespill "Lawn Bowls" med Stavanger Bowls Club

Vi har egen bane på Lassa Idrettsanlegg. Hver mandag og fredag kan du få kyndig veiledning mellom klokken 10 og 12, oppmøtet er kl 09.45.

Parkeringen ved Ynglingen. Du får låne utstyr de første gangene du er med.

Du må ha på deg sko med flate såler når du er på banen. Passer både for herrer og damer.

Se stavangerbc.com

Vi vet at mange eldre sliter alene

**Dessverre glemmer
mange at livet kan bli
bedre igjen**

**Ring oss hvis du sliter eller
kjenner noen du vil hjelpe**

TIPS 51 51 59 59
Hverdager 08:00 - 15:00

Kirkens SOS 22 40 00 40
- Vi er der alltid!

Stavanger DPS, AAT, 916 51 005
alle dager 09:00 - 21:00

Rådet for psykisk helse

HELSE STAVANGER
Stavanger universitetssjkehus

**VELGÅ
LEV ENO**
selvmordsforebygging

LHL Stavanger, Sola og Randaberg

LHL

Stavanger, Sola og Randaberg

Vi er en lokalforening med ca. 900 medlemmer og har som motto å gjøre livskvaliteten best mulig for våre medlemmer.

Vi har åpne møter den andre onsdagen i hver måned i LHL SSR kontor, Langflåtveien 29, Mariero kl. 19.00 med underholdning eller interessante temaer, kaffepause med rundstykker og avslutter med utlodning.

Vanntrim i oppvarmet basseng i Tastahallen hver torsdag kl. 19.00–21.00.

Kontaktperson Gry Tinnesand tlf. 90 77 93 66.

Turtrim med innlagt kaffi og drøsepause hver onsdag kl. 11.00, Parkering i Tjodolvsgate 48A ved 'Gamle Gamlingen.

Kontaktperson Bjørg Thorsen tlf. 480 32 210.

Krakketrim hver tirsdag kl. 13.30 på Tasta Bydelshus. Kontaktperson: Gerd Synøve Håversen, tlf. 91 68 56 74.

Bingo og sosialt samvær i LHLSSR kontor, Langflåtveien 29, Mariero siste mandagen i hver måned kl. 18.00–20.00.

Lørdagstreff i Langflåtveien 29, Mariero. første lørdag i hver måned kl. 11.00–13.00.

Strikking og sosialt samvær i Langflåtveien 29, Mariero. første mandag i hver måned fra kl. 17.30.

Vi arrangerer også årlig 4 kjekke turer.

Vårt kontor er i Langflåtveien 29, Mariero og har åpent hver tirsdag mellom kl. 17.00 og 19.00. Tlf. 51 53 40 51.

Blir du medlem får du tilsendt vårt blad. Her formidler vi fortløpende alle nødvendige opplysninger.

Stavanger
kommune

Har du nedsatt syn eller hørsel?

– ta kontakt med fagkonsulentene for syn og hørsel

Vi kan:

- Utrede og kartlegge behov når syns- eller hørselstapet medfører problemer i dagliglivet
- Foreta utprøving og formidling av syns- og hørselshjelpemidler
- Gi deg råd og veiledning vedrørende ditt syn- eller hørselstap

For å benytte tjenesten må du:

- Være over 18 år
- Være bosatt i Stavanger kommune
- Være diagnostisert som svaksynt eller hørselshemmet av spesialist

Tjenesten er gratis.

Ta kontakt:

Syn: Tlf. 51 50 81 07 eller 95 87 72 58(sms)

Hørsel: Tlf. 51 50 76 33 eller 98 82 62 45(sms)

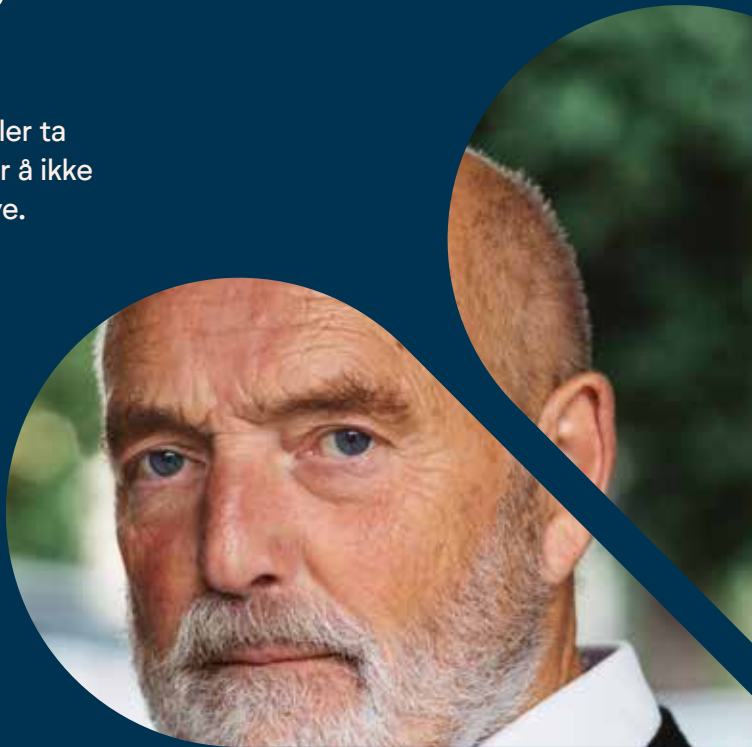
Mail: sansetap@johannesls.no

www.johannes.no

Det er menneskelig å ha det vanskelig.

Men alkohol løser ingen problemer. Snakk heller med noen du er glad i, eller ta en prat med fastlegen din. Alkovett er å ikke fylle på med mer når det er litt for mye.

Les mer på avogtil.no

Av.og.til

Har du litt tid til overs og kan tenke deg å besøke ensomme eldre?

Er du pensjonist og har noen timer ledig på dagtid? Du kan besøke en person som opplever ensomhet og bidra med ditt selskap. Du kan dele dine interesser og erfaringer med andre. Kanskje har dere noe felles å snakke om? Som besøksvenn kan du bidra med en hyggelig stund for en som er mye alene. Er du interessert?

Vi trenger frivillige til å besøke personer som enten bor hjemme eller på sykehjem, for samtaler, et måltid, lesestund, turgåing eller andre sosiale aktiviteter. De frivillige som ønsker å besøke en hjemmeboende, vil alltid få en fast person å besøke. De frivillige på sykehjem kan velge om de vil besøke en fast person eller delta i noen av sykehjemmets aktiviteter. Alle frivillige får opplæring, oppfølging og veiledning.

Ønsker du å bli besøksvenn blir vi glade om du tar kontakt på stavanger@redcross.no eller ring koordinator Birgitte Nordnes på 907 86 958 eller 51 52 38 50. Du kan også registrere seg på www.mittrodekors.no.

TANTE EMMAS HUS – FOR SENIORER

Kongsgata 43, tlf. 51 50 79 62/51 50 72 71

Kafe Breiavatnet er åpen

Mandag til fredag: kl. 11.00 – 15.00

Vår flotte kafe med byens fineste utsikt over Breiavatnet. Dette er en sosial møteplass med varierte aktiviteter som en kan delta på: Allsang, konserter, kunstutstillinger og strikkekafeer.

Meny:

Smørbrød, focaccia, salat, kaker, kaffe, cappuccino og sjokolade. Vi har også glutenfritt tilbud! Frokostservering hver første tirsdag i måneden kl. 10.30.

Vennetreff på Kafe Breiavatnet

Kom gjerne innom på besøk på Kafe Breiavatnet. Flere vennegrupper, kolleger, skolevenninner/ kamerater eller de som har bodd i samme gate treffes i kafeen. Ta kontakt for nærmere avtale.

Rådgivningskontoret for pensjonister:

Åpningstider: Mandag – fredag: kl. 10.00–12.00
Tlf. 51507890, epost:
radgivningskontoret@stavanger.kommune.no
Rådgivningskontoret driver gratis rådgivning

for pensjonister og hjelper til med utfylling av skjemaer, søknader, testamenter, osv.

Rådgivningskontoret for hørselshemmede:

Åpningstider: 1.Torsdag: i mnd. kl. 11.00 – 12.00. De gir råd og veiledning om tilbud og rettigheter for personer med nedsatt hørsel.

(Rådgivningskontorene følger skolens ferie)

SR-bank pensjonister som treffes på Kafe Breiavatnet hver andre torsdag.

Aktiviteter i Tante Emmas Hus!

Trenger du hjelp med data?

Nytt telefonnr og epost for å kontakte datahjelp i Tante Emmas Hus.
Seniornett Tante Emma

Hjelp med mac, pc, smart-telefon, ipad eller andre nettbrett

Trenger du hjelp til å komme i gang med bruk av pc, nettbrett eller smart-telefon?

Frivillige veiledere i Seniornett Tante Emma kan hjelpe deg med å komme i gang.

Du trenger ikke ha forkunnskaper om data, men vi ønsker også deg velkommen som ønsker å lære litt mer. Du kan få en til en opplæring eller delta i undervisning i mindre grupper. Ingen spørsmål er dumme. Kom innom for en prat, eller ta en telefon til Seniornett Tante Emma tlf. 48502560 eller epost: seniornett.tanteemma@gmail.com for å få nærmere opplysninger.

Slektsgranskingsgruppe

Ønsker du å vite mer om slekten din? Hver mandag kan du få hjelp til å få lære mer om hvordan du skal gå frem for å finne ut mer om slekten. Vet du hvem din oldemor var, hva het hun og når ble hun født? Hva het din tippoldefar? Hvor bodde han og hva var hans yrke? Dette kan du finne ut dersom du begynner med slektsgranskning. Vi leter i gamle kirkebøker på internett. Vi bruker Gards- og Ættesoger og ikke minst så hjelper vi hverandre med å finne informasjon. Våre kurs er hver mandag kl. 11.00 – kl. 13.00 i Tante Emmas Hus.

Er du medlem i Seniornett Tante Emma kan du delta på datahjelp og Slektsgranskning.

Åpent Hus – Seniornett Tante Emma – Torsdag 17.oktober kl. 11.00 – 14.00
Trenger du hjelp med data?

Åpent hus om opplæring i bruk av PC, nettbrett og smarttelefon

Se egen annonse på side 72.

Strikkekafe:

2.torsdag i mnd. Ta med deg strikketøyet og kom. Åpen kafe!

Strikkekafe – Stavanger Strikk & Drikk
Stavanger Strikk & Drikk har strikkekafe i Tante Emmas Hus siste fredag i mnd. kl. 11.00 – 15.00.

Kunstutstilling

Kunstutstilling av «De gyldne mytene fra Antikkens Hellas» av Julia Mordvinova Gilje varer til og med fredag 4.oktober. Neste utstilling åpner i november, se vår nettside for nærmere opplysninger.

Allsang 1.fredag i mnd.

Det blir allsang 1.fredag i mnd. Kl. 12.00. Vi har fått sangbøker i gave fra Pensjonistforbundet Stavanger Lokallag og prosjektet er støttet av Folkehelsemidler i Stavanger kommune.

Allsangen blir ledet av forskjellige forsangere hver gang.

Fredag 4.oktober: Anne Kristin Larsen og Merete Camilla Bye

Fredag 1.november: Terje Rønnevik og Drollekoret

Fredag 6.desember: Eva og Erik Lindboe

Åpent Hus – 24. oktober kl. 11.00 – 14.00

Se egen annonse på side 73.

Konsert - «Den fyrste song» av Jone og Lars B. Ølberg - Torsdag 21. november kl. 12.00

Konsert fra den kulturelle spaserstokken med viser og sanger fra den kjente og kjære norske sangskatten.

Syng Julen Inn – Søndag 8. desember kl. 13.00 – 15.30

Se egen annonse på s. 73.

Sjakk

Kan du spille sjakk? Tante Emmas Hus har mottatt flere sjakkbrett fra Sjakk & Samfunn. Har du lyst til å spille sjakk eller lære andre å spille sjakk så er det fint om du tar kontakt.

Inger Paulsen frivillig på kafeen

Åpent hus om opplæring i bruk av PC, nettbrett og smarttelefon

**Torsdag 17. oktober kl. 11–14. Ingen
påmelding, det er bare å komme!**

Du får informasjon om hvilken hjelp våre frivillige dataveiledere kan gi. Vi gir opplæring i grupper eller en-til-en. Hvis det er tid til det kan våre veiledere også gi dataopplæring denne dagen (ta gjerne med egen pc, mac, smarttelefon, ipad eller andre nettbrett).

Veilederne i Seniornett gir hjelp både til deg som er uten forkunnskaper om data, og til deg som gjerne vil lære litt mer! Opplæringen er gratis, og vi spanderer kaffe og vafler!

Vil du vite mer? Ring Kjell W. Carlsen på telefon 48502560. Husk, ingen spørsmål er dumme!

Velkommen

Selskapslokale med byens fineste utsikt over Breiavatnet!

Selskapslokale til leie i anledning fødselsdager, barsedåp, konfirmasjon og selskap.

Lokalet kan også leies til møter for lag og foreninger. Lokalet har piano, musikkanlegg, prosjektor, teleslynge og internett. Kom gjerne innom for å se lokalet.

Ta kontakt m/daglig leder Brit Bjørkli tlf. **51 50 72 14/ 51 50 72 71**
eller **tanteEmmas.hus@stavanger.kommune.no** for nærmere opplysninger.

Se vår hjemmeside: www.stavanger.kommune.no

Alle er velkommen til Tante Emmas Hus – for seniorer

Åpent Hus – 24. oktober kl. 11.00 – 14.00

Tante Emmas Hus vil informere om tilbudene som finnes i huset.

- Kl. 11.00 Kaffe/te
- Kl. 11.10 Velkommen - Trygve Rødland forteller historien om huset
- Kl. 11.45 Presentasjon av dagens aktiviteter v/ Brit Bjørkli
- Kl. 12.00 Tante Emmas Hus spanderer kaffe/te og vafler
- Kl. 12.30 Datahjelp - presentasjon av Seniornett Tante Emma v/Kjell W. Carlsen
- Kl. 13.15 Presentasjon av Rådgivningskontoret v/ Helge Lønn
- Kl. 13.50 Takk for i dag!

Syng Julen Inn – Søndag 8. desember kl. 13.00 – 15.30

Vi synger julen inn i Tante Emmas Hus. Arrangement med sang og musikk av Terje Rønnevik, tale ved ordfører Sissel Knutsen Hegdal. Leder i Husstyret i Tante Emmas Hus leder dagen. Servering av smørbrød, kake og kaffe/te. Billetter kr 250 selges i Tante Emmas Hus.

Frivillig i Tante Emmas Hus

Har du litt tid til overs? Kan du tenke deg å være med som frivillig?

Flere frivillige seniorer er med og driver aktiviteter i Tante Emmas Hus enten på kafeen eller som dataveiledere.

Du er en ressurs for andre seniorer og du er med i et hyggelig fellesskap!

Ta kontakt med Brit Bjørkli hvis du ønsker å høre litt mer.
Tante Emmas Hus -for seniorer, Kongsgt. 43, tlf. 51507962 eller
epost: tanteEmmas.hus@stavanger.kommune.no
se også vår nettside - www.stavanger.kommune.no

Pensjonisttreff

Siste Torsdag i måneden inviterer vi til pensjonisttreff i våre koselige lokaler i Hillevåg, fra kl 10-15
Vi serverer rundstykke med håndpillede reker, wienerbrød, og kaffe med påfyll
Pris 120,- pr person

TORS DAG 24.10 KL 10.00-15.00

TORS DAG 27.02 KL 10.00-15.00

TORS DAG 28.11 KL 10.00-15.00

TORS DAG 27.03 KL 10.00-15.00

TORS DAG 30..01 KL 10.00-15.00

BESTILLING PÅ TELEFON . 45484526

Velkommen til afternoon tea!

Velkommen til en klassisk afternoon tea i Hillevåg

LØRDAG 7 SEPTEMBER KL 12.00-16.00

LØRDAG 12 OKTOBER KL 12.00-16.00

LØRDAG 9 NOVEMBER KL 12.00-16.00

LØRDAG 7 DESEMBER KL 12.00-16.00

Ingen skal måtte dø alene

En person som ligger på det siste, er på sitt mest sårbare. En hånd å holde i, et lyttende øre og litt oppmerksomhet kan utgjøre stor forskjell for et menneske i den aller siste fasen av livet. I Røde Kors mener vi at ingen skal måtte dø alene, og at ingen skal måtte kjenne på ensomhet i de aller siste dagene av livet. Gjennom Røde Kors Våketjeneste tilbyr vi medmenneskelig nærvær til dødene og deres pårørende. Som frivillig i Våketjenesten blir din oppgave å våke over en person i livet siste fase. Du skal ikke påta deg helsefaglige oppgaver, men være en trygg voksenperson som er stilstedet. Som våker vil du få forespørsler om konkrete vakter når behovet meldes inn.

Ønsker du å bli Våker blir vi glade om du tar kontakt på anniken.bruealand@redcross.no eller ring koordinator Anniken Bruealand på 92 27 10 49 eller 51 52 38 50. Du kan også registrere seg på www.mittrodekors.no.

Frivillig for kvinner med flerkulturell bakgrunn?

Frivillighetsarbeid gjør at man får bety noe for andre og lar andre bety noe for seg! KIA Rogaland har norskopplæring og ulike aktivitetstilbud for kvinner med flerkulturell bakgrunn.

Kvinnene i KIA ønsker å bli bedre i norsk og bedre integrert i det norske samfunnet. Som frivillig i KIA får du anledning til å bli kjent med fantastiske mennesker fra ulike deler av verden. Vi ser etter frivillige som ønsker å gå tur, øve på å snakke norsk sammen, eller kanskje du kan tilby enkel digital leksehjelp?

Ta kontakt med oss på tlf:
458 70 329 eller
marte.aarseth@kianorge.no

Møt interessante mennesker fra ulike kulturer og hjelp dem med å finne sin plass i det norske samfunnet.

Meld deg frivillig til å delta i norskopplæringen vår,

enten som lærer
eller bare for å prate
i språkkaféen

Mange arbeidsinnvandrere og flyktninger har behov for å lære om lokalsamfunnet, kulturen og språket.

Dersom du kan tenke deg å bidra kan du ta kontakt med oss på:

 tlf. 459 19 714 **stavanger@caritas.no**

 St. Olavs Gate 25, 4005 Stavanger

Caritas er en internasjonal hjelpeorganisasjon.

**Med deg på laget
kan vi gjøre en
viktig innsats for
integring**

Hinna Sanitetsforening

Leder Mia Hetland – tlf. 924 18 235
Utleie av Idun – tlf. 911 41 719

Velkommen til:

Foreningsmøte 1. tirsdag i hver måned
kl. 19.00.

Seniordans hver onsdag kl. 14–15.30.

Torsdagskafé hver torsdag kl. 11–12.

Dataklubb hver torsdag kl. 10.00.

Kvernevik Sanitetsforening

Formiddagstreff for pensjonister hver
onsdag fra kl. 09.30 til 13.00 i Sunde
og Kvernevik bydelshus.

Salg av smørbrød og vafler. Bingo.
Velkommen!

For spørsmål ring:

Olaug Svendsen 98 88 61 91

Torhild Warland 99 03 04 93

Formiddagstreffet i Madlamark menighet

Høsten 2024 Kl. 11.00 i menighetssalen.

2. oktober

Nicol Hjort- Olsen og Olav
Eikeland: «Skatter fra
bedehuset.»

16. oktober

Stian Fantoft Alvestad,
prosjektleder:
«Aldersvennlig samfunn
i Stavanger.»
Utlodning

30. oktober

Gretelill Tangen er vår gjest.
«På sykkel mot stjernene»

13. november

Orgelkonsert v/Gro Årsvoll:
«Orgeltoner i Advent»
Quiz

27. november

Arild Vøllestad: «Feiringen av

Jesu fødsel – opprinnelse og
historiske endringer.»
Adventstanker v/ Turid
Mellomstrand Rabenorolahy

8. januar 2025

Juletefest: Festtaler:
Stig Syvertsen
Musikkinnslag og opplesning.

FRIMERKESAMLING ER EN HYGGELIG HOBBY

Har du en frimerke-
eller postkort-samling?
Kanskje tiden er moden for å
gjøre noe med samlingen,
da er du velkommen i
STAVANGER FILATELIST-KLUBB

Medlemmene ser fram til å møte deg og samtale om dine samlerinteresser.

Et kåseri om et samleområde holdes ofte på møtene.

Det arrangeres klubbauksjoner, bytteleder har med utvalgshefte, du kan bytte eller kjøpe til hyggelige priser. Du kan få fylt «huller» i samlingen din til gunstige priser.

Du er velkommen som gjest på våre møter.
liker du deg hos oss vil vi gjerne ha deg som medlem.

MØTEDAGER

Oktober 15. og 29. November 12. Bursdagsmøte og 26.

Desember 10. Julemøte med påmelding.

Vi holder møtene

på Ågesentunet, Ågesenveien 6 i Hillevåg,
dørene åpner klokken 18:30,
andre og fjerde tirsdag i måneden.
På møtene serverer vi kaffe og noe å bite i.

VELKOMMEN!

STAVANGER FILATELIST-KLUBB

<https://stavangerfilatelist.no/> <https://sfk100.no>

Pensjonistuniversitetet

Stavanger

Pensjonistuniversitetet Stavanger er en frivillig organisasjon for personer over 60 år. Vi arrangerer hver måned foredrag over aktuelle temaer.

Foredrag for høsten 2024:

- 09.10: "Kan solenergi bli verdens største energikilde?" Bonusforedrag ved professor emeritus sivilarkitekt MNAL Harald N. Røstvik
- 23.10: «Svalbard i historisk og geopolitisk perspektiv», ved professor emeritus ved UIS Roald Berg.
- 06.11: «Kampen om sannheten», Forfatter og filosof Thomas Hylland Eriksen.
- 20.11: "Presidentvalget i USA" ved Sigrid Ræge Gårdsvoll
- 11.12: Vi prøver å få til foredrag om hjerneslag. Foredragsholder er ikke avklart ennå.

*Medlemskontingent for siste halvdel av 2024 er kr. 250 (50% rabatt) da høsten representerer kun halvdel av vårt års-program. Medlemmene har gratis adgang til foredragene. Inngangspenger for ikke-medlemmer er kr. 100,-.

Hjemmeside: www.pustavanger.net, e-post: post@pustavanger.net

Kjære pensjonist: Husk at hjernetrim er sunt!

Rolf Schreiner har gitt ut en bok («Hva koster korken?») – Ajax Forlag) med 222 oppgaver for de små grå.

Viktig: Dette er ikke tradisjonell quiz – dvs. kunnskaps-spørsmål innen historie, geografi, sport, politikk, musikk etc. For å løse oppgavene gjelder det kun å bruke hodet på best mulig måte. Altså – ren balsam for den mentale helse.

Boken kan kjøpes i bokhandelen.

VIL DU BLI FRIVILLIG I KREFTFORENINGEN ?

Vi ser etter deg som vil bruke noe av din tid til støtte for kreftpasienter og pårørende. Kreftforeningens frivillige er uunnværlige i driften av våre tilbud.

Vi trenger flere frivillige både på dagtid og kveld. Ta kontakt med oss for en uforpliktende prat, så finner vi i fellesskap den aktiviteten som passer for deg. Vi tilbyr god opplæring og veiledning og et trivelig fellesskap.

Kreftforeningens distriktskontor Stavanger
Kontakt anne.sofie.gronn@kreftforeningen.no eller
per telefon 97779029

Våre tilbud

- Hverdagshjelpen – Enkel hjelp når kreftene ikke trekker til.
- Kjøretjenesten – En trygg og trivelig kjøretur til lege og sykehus.
- Treffpunkt – For barn og unge som er pårørende
- Vardesenteret – Kurs, temamøter og veiledning eller bare en god samtale.

Nytt tilbud fra Helsehuset Stavanger kommune

Informasjonstorg for seniorer på Sølvberget

- Informasjon, råd og veiledning
- Oversikt over aktuelle tilbud til seniorer i Stavanger kommune

Skranken er betjent hver tirsdag og torsdag mellom kl. 12.00 og 14.00

Velkommen innom for en prat!

Noen trenger deg...

Vil
du være
den som lytter?

www.kirkens-sos.no/frivillig

Ta gjerne kontakt for en
uforpliktende prat: 971 70 995

HINNASENTERET

Kurs- og aktivitetssenter

For du som ønsker å få mer ut av trygde- og pensjonisttilværelsen. På senteret finner du mange forskjellige aktiviteter som turgåing, kurs- og gruppevirksomhet, seniorklubb, kafé samt mulighet for frisør og foterapeut.

Program Høsten 2024

Mandag:

Kunst- og kulturgruppe oppstart 16. september kl.10.30

Annehver mandag håndarbeidsgruppe 12. august kl.10.00

Fransk konversasjon 02 kl.11.00

Tirsdag:

Bridge for viderekomne 13. august kl.10.00

Turgruppe 6. august kl.11.00

Sosialt treff for enslige og ale-neboende 6. august kl.11.30

Spanskkurs 3. september kl.10.00

Onsdag:

Andakt i kirkerommet 14. august kl.10.15

Hinnasenterets seniorklubb 7. august kl.10.40

Kurs i bridge for nybegynnere 18. september kl.10.00

Spansk for nybegynnere 4. september kl.10.00

Sterk og stødig kl.13.00

Torsdag:

Bridgekurs for viderekomne 15. august kl.10.00

Yogakurs 15. august kl.9.30

Fredag:

Malegruppe 9. august kl.10.00

Snekkerbod 9. august kl.10.00

Åpen kafé 9. august kl.11-13

Programfoldere for våren 2024 vil bli lagt ut på Hinnasenteret og i Hinna kirkes våpenhus.

Du finner det også på nettsiden www.hinnasenteret.no

Spørsmål om program og påmelding til kurs mm.: tlf. 51 90 57 90

Frisør og foterapeut Farah. H. Razavi, mob.: 41649566

Vi vil gjerne ha flere med på de forskjellige aktivitetene.

**Du er velkommen til å komme innom å se om dette kan være noe for deg.
Hilsen oss på Hinnasenteret**

Formiddagstreff Fredheim, Hinna.

Tirsdager kl 11.00.

22. oktober: Andakt v/ Kåre Eidsvåg.

19. november: Signe Brit Roalkvam Tørring forteller om Ajax.

Enkel servering, og en liten utlodning hver gang.

Hjertelig velkommen!

VELKOMMEN TIL MOSTUN NATURSENTER

FOTO: ESPEN MILLS

Mostun natursenter drives av Naturvernforbundet i Rogaland og ligger sentralt mellom Tjensvollkrysset og Mosvatnet. Her arrangeres det foredrag og familiearrangement med natur som gjennomgående tema. I vår våtmarksutstilling kan du lære mer om våtmarkene på Jæren. Det er gratis inngang til utstillingen.

Kaféen er åpen onsdager 11.00 - 13.30 og søndager 11.00 - 15.30 og er et perfekt stopp for en kaffe og vaffel etter turen rundt Mosvatnet.

Lokalet kan også leies til arrangement, merkedager og minnestunder. Kontakt oss på post@mostun.no hvis du har spørsmål om vårt tilbud.

Naturvernforbundet
Rogaland

Returadresse:
«Mortepumpen»
Innbyggerservice
Olav Kyrresgt. 23,
Postboks 8001
4068 STAVANGER

Gratis datahjelp

Vil du ha hjelp til å sende vedlegg på epost,
søke på internett eller oppdatere apper?

Velkommen innom datahjelp når som helst i åpningstidene uten avtale.

Du kan også forhåndsbestille tid med en veileder. Dette gjør på du

telefon 51 50 70 90 eller via nettsidene: stavanger.kommune.no/datahjelp

Finnøy bibliotek

Fredager kl. 10–12

Bekkefarete bydelshus

Tirsdager kl 14–16

Gausel bydelshus

Onsdager kl 11–13 i kafeen.

Hundvåg bydelshus

(Øyahuset)

Mandager kl 11:30–14 i kafeen.

Madla bibliotek (Amfi Madla)

Datahjelp 2 ganger i uken:

- Tirsdager kl 12–14

- Onsdager kl 17–19

Rennesøy bibliotek

Mandager kl 11.30–13

Storhaug Frivilligsentral

Tirsdager kl. 16–18 i

Kvitsøygata 3.

Sølvberget bibliotek

Hjelp til kortere

henvendelser i skranken

i 1. etasje, hver mandag til

torsdag kl. 17–19 (Her kan du
ikke forhåndsbestille tid)

Tante Emmas hus for seniorer

Dataklubb og

dataveiledning flere

ganger i uken i regi av

Seniornett. Dette er et

eget opplegg, med egen

påmelding: Ta kontakt

på telefon 48 50 25 60

eller epost: [seniornett.](mailto:seniornett.tanteemma@gmail.com)

tanteemma@gmail.com

**Stavanger
kommune**